

THERE SERADVOAY V TOTHULL

ТЫДНЁВІК БЕЛАРУСАЎ У ПОЛЬШЧЫ

http://niva.iig.pl redakcja@niva.iig.pl

№ 19 (2765) Год LIV

Беласток, 10 мая 2009 г.

Цана 2,00 зл. (VAT 0%)

Гонар і годнасць Рыбалаў

PL ISSN 0546-1960

Тэкст і фота Аляксея МАРОЗА

Яшчэ ў мінулым годзе паявіліся чуткі аб намерах стварыць у будынку былой Падставовай школы ў Рыбалах музей, прысвечаны жыхарам сяла і навакольных вёсак. На першы погляд нічога незвычайнага ў такіх намерах не было, бо апошнім часам экспанаты сталі збіраць у многіх гмінах і размяшчаць іх у школьных залах і старых будынках. Пачалі паўставаць прыватныя калекцыі, напрыклад, у Новым Беразове, Ляўкове ці Скарышэве, дзе аматары даўніны здолелі сабраць шмат вартасных экспанатаў. Усе прыватныя аматары музейнай дзейнасці не скрываюць экспанатаў, але паказваюць іх наведвальнікам у сваіх рэгіянальных залах. Іх калекцыі — доказ беларускай культуры і традыцыі на Беласточчыне. Рыбалаўская ініцыятыва незвычайная па сваім маштабе, паколькі ў вялікім школьным будынку ў былых класных залах былі створаны экспазіцыі аб жыцці і працы перш за ўсё беларусаў Рыбалаўскага прыхода. Мне здаецца, што такой калекцыі няма ў іншых нашых музеях, а нават у Беларускім музеі ў Гайнаўцы, дзе мнагавата месца адводзіцца больш сучасным выстаўкам. Незвычайнае таксама і тое, што арганізацыяй і дзейнасцю музея заняліся святар з матушкай. Доктар тэалагічных навук, мітрафорны протаіерэй Рыгор Сасна пакорна кажа, што галоўным арганізатарам музея з'яўляецца матушка Антаніна Троц-Сасна, якая сваё сэрца ўклала ў музейную дзейнасць і апошнім часам многа часу праводзіла ў школьным будынку пры ладжанні экспазіцыі супольна з прыхаджанамі. Айцец Рыгор Сасна, заняты святарскай місіяй і навуковай працай, таксама знаходзіў час для музея. Парады святара былі асабліва патрэбнымі пры абсталяванні вялікага пакоя са святым кутком з іконамі і белымі накрухмаленымі вышыванымі ручнікамі. Спачатку трэба было сабраць экспанаты. Айцец Рыгор і ў царкве, і ў размовах з прыхаджанамі прасіў іх прыносіць старыя прылады працы, даўнюю вопратку і даўнія прадметы. Матушка Антаніна таксама вяла агітацыю, у станоўчым значэнні гэтага слова, па зборы прадметаў непатрэбных ужо ў дамовым ужытку, але вельмі вартасных як музейныя эскпанаты.

У прысутнасці знатных

гасцей

Адкрыццё і асвячэнне рыбалаўскага музея было прымеркаванае да

Удзельнікі адкрыцця музея і юбілейных святкаванняў (у цэнтры мітрапаліт Сава, а на першым плане айцец Рыгор Сасна)

святкавання 70-й гадавіны з дня нараджэння айца Рыгора Сасны. Першага мая (айцец Рыгор нарадзіўся 30 красавіка 1939 года), у святочны велікодны перыяд, урачыстую літургію ў рыбалаўскай царкве ў саслужэнні шматлікага духавенства ўзначаліў мітрапаліт варшаўскі і ўсяе Польшчы Сава. У вольны ад працы дзень на двайное мерапрыемства прыехала многа знатных свецкіх гасцей, сярод іх генеральны консул Генконсульства Рэспублікі Беларусь у Беластоку Міхал Аляксейчык, дэпутат Сейма Яўген Чыквін, сябра айца Рыгора па навуковай рабоце прафесар Антон Мірановіч. Намесніка прэзідэнта горада Беластока Аляксандра Сасну хутчэй за ўсё можна ўключыць у лік арганізатараў юбілейнай сустрэчы, бо прыязджаў ён да сваіх бацькоў загадзя і разам з сястрой Алай Сасной-Паўлючук ды іншымі сямейнікамі дапамагалі ім рыхтавацца да свята.

– Школа, у якой вучыліся дзеткі, будзе цяпер установай, у якой маладыя людзі на экспанатах будуць вучыцца гісторыі і традыцыі дзядоў і прадзедаў, — заявіў мітрапаліт Сава, дзякуючы юбіляру айцу Рыгору Сасне і матушцы Антаніне Троц-Сасне за стварэнне музея. Мітрапаліт звярнуў таксама ўвагу на пісьмовыя помнікі — кніжкі, аўтарства айца Рыгора і матушкі Антаніны (выдалі яны 33 кніжкі, некаторыя ў сааўтарстве з Дарафеем Фіёнікам) і, апрача цёплых пажаданняў, перадаў юбіляру і матушцы падарунак Уваскрэсенскую ікону.

Многа цёплых слоў пачуў айцец Рыгор ад сабраных святароў, гасцей, школьнікаў і прыхаджан. Рыбалаўскія жанчыны, выйшаўшы з царквы, адразу сталі хваліць айца Рыгора і матушку Антаніну.

NR INDEKSU 366714

- Нашы людзі з рознымі справамі ідуць да нашага бацюшкі і шукаюць парады ў розных справах, а ён дапамагае нам, сказала Марыя Асіпюк. Асабліва, калі якая бяда ў каго, то да бацюшкі ідуць, а ён усім паможа.
- Наш бацюшка зойдзе да нас дамоў і пагаворыць, калі трэба, дадае Надзея Леснік.
- А такой матушкі, як наша, дык ва ўсёй Польшчы няма. Яна ад сваіх вуснаў адыме і дасць патрабуючым, заяўляе Зінаіда Добаш.

Покі адбылося асвячэнне музейнага будынка, рыбалаўскія прыхаджане паспелі пахваліць ініцыятыву бацюшкі і матушкі.

- Добра, што музей паўстаў. Людзі з горада на падставе экспанатаў даведаюцца як калісь жылося, гавораць Надзея, Марыя і Антаніна Мартынюк. Людзі ахвотна давалі экспанаты ў музей. Што мелі даўняга, дык аддавалі.
- Мы на грамадскіх пачатках дапамагалі будаваць гэтую школу, дык яна надалей павінна служыць нам, — пераконвае Валянціна Мартынюк.
- Музей патрэбны, каб іншыя маглі даведацца, як мы ў мінулым жылі, дадае Тамара Марчук.

Сабралі мноства экспанатаў

Мітрапаліт Сава ў саслужэнні духавенства ўзначаліў чын асвячэння музея. Назва музея "Бацькаўшчына" (напісаная па-беларуску) красуецца на дошцы, перад якой маліліся сабраныя. Пазней працяг \$\tilde{10}\$10

XII Агульнапольскі конкурс беларускай паэзіі і прозы

Рэдакцыя "Нівы" і Беларускі саюз Рэспублікі Польшча аб'яўляюць XII Агульнапольскі конкурс беларускай паэзіі і прозы. У конкурсе будуць разглядацца працы грамадзян Польшчы на беларускай мове.

Прынцыпы ўдзельніцтва

- 1. Конкурс праводзіцца ў дзвюх узроставых групах:
- **I група**: дзеці і моладзь пачатковых школ і гімназій,
- ІІ група: астатнія ўдзельнікі (выключна аўтары, якія не з'яўляюцца членамі літаратурных творчых саюзаў).
- 2. У рамках груп конкурс праводзіцца ў дзвюх катэгорыях: паэзіі і прозы.
- 3. Конкурсныя працы, набраныя на камп'ютары або разборлівы рукапіс у чатырох экземплярах (паэтычныя творы 3-5 вершаў, іншыя літаратурныя формы аб'ёмам да 22 старонак стандартнага машынапісу) трэба падпісаць крыптанімам, пазначыць нумарам узроставай групы і паслаць на адрас: Redakcja "Niwy", ul. Zamenhofa 27, 15-959 Białystok 2, skr. poczt. 84 з прыпіскай на канверце: XII Ogólnopolski Konkurs Poezji i Prozy Białoruskiej.
- 4. Прозвішча, імя і дакладны адрас аўтара дасланых конкурсных прац трэба памясціць у асобным заклееным канверце, падпісаным звонку такім нумарам групы і крыптанімам, як і конкурсныя працы.
- **5**. На конкурс трэба дасылаць творы, якія дагэтуль нідзе не друкаваліся і не ўзнагароджваліся на іншых конкурсах.
- **6.** Арганізатары не вяртаюць дасланых твораў.
- 7. Працы надасланыя аўтарамі ў мінулым годзе пераходзяць у сёлетні конкурс

Тэрміны

- 1. Тэрмін дасылання конкурсных прац мінае 12 лістапада 2009 г. (вырашае дата паштовага штампа).
- 2. Вынікі конкурсу будуць аб'яўлены ў снежні 2009 г.
- 3. Уручэнне ўзнагарод адбудзецца на адмысловай сустрэчы. Аб тэрміне мерапрыемства лаўрэаты і астатнія ўдзельнікі конкурсу будуць паінфармаваны і запрошаны прыняць у ім

Конкурс праводзіцца дзякуючы фінансавай падтрымцы Міністра ўнутраных спраў і адміністрацыі.

САРДЭЧНА ЗАПРАШАЕМ!!!

У што верыць?

Гадоў пяць таму тагачаснага прэзідэнта Расіі, ад якой ніяк не ўдаецца адарвацца суверэннай Беларусі, Уладзіміра Пу-

ціна, адзін амерыканскі журналіст запытаў ці верыць кіраўнік гэтай дзяржавы ў Бога. На што непахісны чэкіст адказаў з даўняй савецкай цвёрдасцю: "Я веру ў чалавека!" Аляксандру Лукашэнку за амаль 15 гадоў ягонага кіравання падобнае пытанне задаць ніхто не адважыўся. Неяк, ужо досыць даўно, сам Аляксандр Рыгоравіч публічна характарызаваў сябе як "праваслаўнага атэіста". Невядома ў што дакладна верыць уладар Беларусі, але напэўна можна сцвярджаць, што ён верыць у сваю шчаслівую зорку, якая, праўдападобна, і не думае заходзіць за небасхіл. На мінулым тыдні кіраўнік Рэспублікі Беларусь здзейсніў сапраўдны дыпламатычны прарыў і да ўсяго прымераў тогу галоўнага экуменіста хрысціянскай Еўропы. Прымераў у сваім стылі, з уласцівай яму непасрэднасцю і ўпэўненасцю. Візіт у Ватыкан і сустрэча з папам рымскім Бенядыктам XVI шырока асвятляліся па ўсім кантыненце і прынеслі Лукашэнку вялікія палітычныя дывідэнды. Пасля доўгага забыцця і халоднасці з боку Еўропы спярша запрашэнне на саміт у Прагу, а потым высокі палёт у вечны горад! Да ўсяго ўдалося сустрэцца не толькі з пантыфікам, але і з прэм'ер-міністрам Італіі Сільвіо Берлусконі. Што гэта можа даць насельнікам Беларусі? Для вернікаў каталіцкай канфесіі цяпер даўно чаканы прыезд рымскага папы ў нашу краіну становіцца ўжо па-сапраўднаму рэальным. Для некалькіх дзесяткаў сірот магчыма адкрыюцца дзверы на Апеніны — прыпынены працэс усынаўлення беларускіх дзяцей італьянскімі сем'ямі пасля гучнай справы Вікі Мароз зараз вельмі верагодна "размарозіцца". Што датычыць прапановы Лукашэнкі пра сустрэчу на беларускай зямлі патрыярха Расійскай Праваслаўнай Царквы Кірылы і папы Бенядыкта XVI, то яна ў бліжэйшы час малаверагодная. Прадстаўнікі РПЦ, прынамсі, адрэагавалі на гэта досыць стрымана і нават крыху раздражнёна, не спяшаецца з выказваннямі наконт гэтага і Ватыкан. Але зерне, як кажуць, пасеянае. І Аляксандр Лукашэнка зноў выйграў у вачах свайго электарату — простых вернікаў розных канфесій, якія ўсё прымаюць за чыстую манету. Што датычыць палітычных колаў, то яны расцанілі запрашэнне Лукашэнкі ў Ватыкан і сустрэчу Бацькі з папам у досыць шырокім дыяпазоне — ад стрыманага аптымізму да рэзкага асуджэння, некаторыя прыгадалі нават супрацоўніцтва Апостальскай Сталіцы з фашызмам у дваццатым стагоддзі.

Псіхалогія чалавека так усталявана, што ён заўсёды хоча ў нешта ці некаму верыць. Менавіта таму бальшавікі так стараліся замяніць веру ў Бога ідэаламі камунізму, культывавалі звышчалавека (Леніна, Сталіна), а потым, калі фальшывая сістэма абрынулася, імкнуліся спалучыць дыяметральна супрацьлеглыя перакананні. Доўгі час значная частка беларускага грамадства, якую ўладныя цяперцы, часта грэбліва і скрывіўшыся, называюць "нашы свядомыя", верыла ў тое, што "захад нам дапаможа". Цяпер, пасля ўсіх гэтых ні то крывадушных, ні то бяздарных захадаў еўрасаюзных эмісараў — ад Беніты Ферэра-Вальднэр да Карэла Шварцэнберга, так і хочацца выславіцца: "Беніта, прабачце, фініта ля камедыя!". Верыла грамадскасць і ў беларускую апазіцыю, ад цэльнасці і паслядоўнасці якой застаўся толькі ўспамін. Але гэта асобная тэма.

Дык у што і каму верыць беларусам? Адказ нібы на паверхні, але справа веры досыць далікатная. На Радуніцу зайшоў я ў гродзенскі праваслаўны сабор. Перад брамаю сабралася купка жабракоў, якія сварыліся за лепшае месца "пад сонцам". Відаць, сварка дасягнула апагею, калі на вачах у людзей малы мужчына, па ўсім відаць вышэйшага рангу ў сваім асяроддзі, кулаком проста ў твар ударыў жанчыну алкагалічнага выгляду. Давялося зрабіць яму заўвагу — перад мацнейшым дзядзька спалохана ўцягнуў галаву ў плечы і стаў апраўдвацца. Зайшоў у храм паставіць свечкі. А там саборная наглядчыца досыць гучна і рэзка адчытвала нейкіх вернікаў за тое, што прынеслі ў царкву свае свечкі. І падумалася — як далёка нам яшчэ да сапраўднай міласэрнасці і хрысціянскай спагады. Як далёка да Веры і Любові.

Уладзімір ХІЛЬМАНОВІЧ

Мажэна Жменька: Сустрэчы памянялі мае жыццёвыя планы

Сустрачане пасля гадоў

На працягу многіх гадоў Сустрэч "Зоркі" вельмі моцна рэпрэзентаваныя былі Бельск-Падляшскі і бельская "тройка". Здаецца таксама, што там Сустрэчы мелі найбольшы водгук, бо якраз у Бельску дзейнічала кабарэ "Куль", якога інспірацыяй несумненна была сустрачанская атмасфера.

Адной з актыўных сустрачанак і ўдзельніц кабарэ "Куль" была Мажэна Жменька.

Мажэна Жменька — выпускніца сацыялогіі ў рамках Міжфакультэтных індывідуальных гуманітарных студыяў на Варшаўскім універсітэце. Але на гэтым не спыніла яна сваёй вучобы. Як сама гаворыць, паволі зачыняе студэнцкі этап жыцця, пішучы магістэрскую працу ў Інстытуце журналістыкі. А чым яшчэ займаецца?

"Зараз я вельмі паглынута перадшлюбнай гарачкай, падарожнічаю паміж Варшавай і Бельскам".

Гаворачы з сустрачанамі, не адзін раз пачуў я ад іх як вялікую ролю ў іх жыцці адыгралі Сустрэчы "Зоркі". Таксама ёсць у выпадку Мажэны:

"Час Сустрэч успамінаю з вялікай настальгіяй. Якраз там пачала я гаварыць, пісаць артыкулы і літаратурныя творы на беларускай мове".

На свае першыя Сустрэчы ў Бандарах (люты 1996 года) Мажэна Жменька паехала будучы вучаніцай 5 класа пачатковай школы.

"Тады я, думаючы пра сваю будучыню, хацела быць лекарам. Сустрэчы памянялі мае жыццёвыя планы. Пасля Бандароў пачала я пісаць. Дарэчы, пісала ўсё больш і больш".

Ітак, дзякуючы ўдзелу ў Сустрэчах "Зоркі", Мажэна рашыла стаць журналісткай. Яшчэ ў гэтым годзе хоча абараніць сваю дыпломную працу якраз па спецыяльнасці журналістыка.

Веды, атрыманыя на Сустрэчах, Мажэна выкарыстоўвала таксама пасля ў сваёй працы.

"Дзякуючы Сустрэчам, спазнала я багацие журналісцкіх форм, адметнасці працы ў рэдакцыі. У мінулым годзе магла я адчуць спецыфіку працы галоўнага рэдактара, ствараючы штоквартальны часопіс у вялікай польскай фірме".

Успамінаючы Сустрэчы "Зоркі", Мажэна падкрэслівае, што ўсе ўдзельнікі стваралі там непаўторную творчую атмасфери.

"Прыязджалі туды, паводле мяне, найбольш таленавітыя і найбольш творчыя беларусы з усяго Падляшша". Калі ідзе пра людзей, якія найдаўжэй засталіся ў памяці, Мажэна гаворыць

пра Алега Кабзара і Аліну Ваўранюк. "Якраз дзякуючы ім удалося стварыць кабарэ «Куль»".

Апрача іх былая ўдзельніца бельскага кабарэ ўспамінае Гандзю Кандрацюк.

"Без яе проста не было б Сустрэч. Вельмі добра ўспамінаю таксама Элю і Дарка Фіёнікаў. Якраз у маім пакойчыку падчас Сустрэч у Нарве ўпершыню заспявалі яны славутую песню «Пачынаецца ўсё з любві»".

Непаўторную атмасферу стваралі на Сустрэчах таксама самі ўдзельнікі.

"З Сустрэчамі асацыююцца мне перш за ўсё сябры з кабарэ, з якімі ніколі я не нудзілася: Чарэк, Сулімэк, Мішка і Жанэта, якім праз пасрэдніцтва «Нівы» шлю прывітанні".

Сустрэчы "Зоркі" паўплывалі не толькі на выбар спецыяльнасці студыяў Мажэны. Як сама гаворыць, дзякуючы мастацкай частцы Сустрэч пачала пісаць вершы, кампанаваць музыку. Дарэчы, Мажэна Жменька, падобна як Тамаш Суліма, удзельніца фестывалю "Бардаўская восень", на якім выступіла разам з сястрой, прэзентуючы свае кампазіцыі.

"Найлепш запамятала я Сустрэчы «Зоркі» ў Старыне, дзе працаваў з намі эксцэнтрычны рэжысёр-прафесіянал Сяргей Патаранскі, якога даволі цяжка забыць".

Гаворачы пра мастацкі бок жыцця, Мажэна падкрэслівае, што якраз Сустрэчы "Зоркі" абудзілі ў ёй "ўсходні тэмперамент", які, як сама гаворыць, у кантактах з людзьмі прыносіць толькі і выключна карысці.

Міхась СЦЕПАНЮК

Вачыма еўрапейца

НКП у храме мастацтва

Больш за дзесятак дзён таму адзін мой знаёмы, любіцель мастацтва, спытаўся ў мяне здзіўлены:

— А ці ты ведаеш, што ў Падляшскім музеі адбудзецца выстаўка, пры-

свечаная гісторыі Найвышэйшай кантрольнай палаты? Што гэта мае супольнага з мастацтвам, нават у найшырэйным разуменні гэтага слова?

Я не ўмеў адказаць. Тым больш, што аб выстаўцы нічога не чуў і — як пасля аказалася — яе вернісаж адбыўся ў прынцыпе без ніякай рэкламы, а самую НКПоўскую калекцыю можна было бачыць толькі тыдзень. Больш таго, — ведаў я, што ў Падляшскім музеі працягваецца рамонт (мяняюць там вокны і падлогі; сказала

мне сябруючая са мною працаўніца музея, што "ён асвяжаецца", значыць, працягваецца ў ім "страшная рэвалюцыя"). На інтэрнэт-старонцы музея можна прачытаць: "Музей на час рамонту зачынены для наведвальнікаў". Заінспіраваны здзіўленым маім знаёмым, рашыў я незалежна ад інтэрнэтнай інфармацыі паглядзець выставу кантрольнай палаты. І ўдалося. Абмінаючы рабочых-рамонтнікаў, глядзеў я на фатарафіі асоб і рэпрадукцыі дакументаў, змешчаныя на стэндах. Віталі мяне здымкі Юзафа Пілсудскага і Ігнацы Падарэўскага. Спаглядала на іх (пастаянна змешчана ў гэтым месцы, значыць, амаль у сенях экспазіцыйных залаў) статуя "Гермеса адпачываючага" з пералому XIX i XX стагоддзяў. Можна было прачытаць словы цяперашняга старшыні НКП Яцка Язерскага: "Штодзень часта думаем карцінамі, таму веру, што выбраныя фатаграфіі тым лягчэй да Вас прамовяць". Бальшыня фатаграфій прадстаўляла былых старшынь НКП, але з навейшага часу: Міраслава Сэкулу, Януша Вайцяхоўскага і Леха Качынскага. Спаглядалі яны з-пад карцін майстроў польскага жывапісу такіх як Юльян Фалат, Яцак Мальчэўскі ці Вольга Базнанская. Папрасіў я пры нагодзе, яшчэ ў час калі працягвалася выстава, дырэктара Падляшскага музея Анджэя Ляхоўскага асвяціць мяне ў тым, што супольнага мае гісторыя НКП (дэлегатура Палаты наняла пад выстаўку ад Музея памяшканні) з мастацтвам. Вось што пачуў:

- Не паказваем сучаснага часу НКП. Сёлета адзначаецца 90 гадавіна ўзнікнення гэтай установы, адной з самых прыгожых карт польскай дзяржаўнасці. Не бачу ніякіх перашкод, каб такая выстава не магла паявіцца ў нашым музеі.
- Але ж музей зачынены для наведвальнікаў?
- Робім тут выключэнне. Дырэктар падляшскай дэлегатуры НКП аб гэтым рамонце ведаў. Падкрэсліваю яшчэ раз, што яна арганізуецца пры нагодзе і будзе хутка разабрана.
- Я вярнуся да пытання аб сувязях НКП з мастацтвам, значыць, як мне зда-

ецца, галоўным заданнем кіраванага Вамі Мизея

— Дык паглядзіце статут музея. Займаемся мастацтвам, археалогіяй, этнаграфіяй, гісторыяй... Калі вы не бачыце сувязі дзевяностагадовага існавання НКП з гісторыяй, дык будзем канчаць размову.

Ну і такім чынам мы размову на гэтую тэму закончылі. Вядома, заглянуў я ва ўспомнены дырэктарам Ляхоўскім статут. Прачытаў у ім, што "да асноўных заданняў музея належаць: 1) збіранне, захоўванне, кансервацыя і паказ помнікаў мастацтва, этнаграфіі, археалогіі і гісторыі, 2) вядзенне навуковых даследаванняў і асветніцкай дзейнасці ў галінах акрэсленых у пункце 1, супрацоўніцтва ў распаўсюджванні культуры з установамі, арганізацыямі і згуртаваннямі з падобнымі мэтамі". Як відаць, НКПоўскую выставу можна фактычна падключыць пад статутную дзейнасць Музея. Тым не менш мяне далей мучаць сумненні ці гэта якраз адпаведнае месца для гэтай прэзентацыі.

Мацей ХАЛАДОЎСКІ

Сны пра атамную магутнасць

Мікола ВАЎРАНЮК

— Можа Гасподзь злітуецца і адверне ад нас гэтую трагедыю, — Мікола Уласевіч не верыць у райскае жыццё ў цяні атамнай электрастанцыі. Хочуць яе збудаваць непадалёк яго Варнян. — Я, як географ па-адукацыі, ведаю, што гэта не самае лепшае месца для такога будаўніцтва.

Стаім на размоклай, раз'езджанай трактарамі гравійцы пасярод шэрага поля з лапікамі па-веснавому бруднага снегу. Там-сям у зямлі тырчаць жоўтыя геадэзічныя слупкі — адзіныя знакі, якія прадвяшчаюць незваротныя змены на гэтым полі каля вёскі Газа, над прытокам Віліі — Газянкай.

— У гэтай ваколіцы, каля Гудагая, у 1909 годзе быў моцны землятрус, 7 балаў па шкале Рыхтэра. У выніку паявіўся раскол зямной кары, — расказвае Мікалай Уласевіч. — Як жа ў такім сейсманяўстойлівым месцы ставіць ядзерную бомбу запаволенага дзеяння?

А яшчэ, лічыць Уласевіч, тут нельга будаваць АЭС з улікам ружы вятроў. Пераважна заходнія і паўночна-заходнія разнясуць радыенукліды па бальшыні тэрыторыі Беларусі.

Гэтыя апасенні яшчэ восенню абнародавала група жыхароў Астравецкага раёна. У заяве "Астравецкая атамная — гэта злачынства" называюць праект смяртэльна небяспечным. Пішуць, што пагражае ён Нарачанска-Вілейскай запаведнарэкрэацыйнай зоне: Мы катэгарычна не жадаем перамены нашага ўнікальнага, надзвычайнай прыгажосці краю, у яшчэ адну "чарнобыльскую дзіру" на карце Еўропы, дзе будзе праходзіць павольная, але незваротная радыяцыйная мутацыя ўсяго жывога. Мы хочам пакінуць наш край сваім нашчадкам у тым выглядзе, у якім ён сёння знаходзіцца і прадстаўляе сабой здаровае і камфортнае месца пражывання.

Адзін з ініцыятараў заявы, Іван Крук, прымае нас у сваёй астравецкай кватэры. З гонарам паказвае некалькі соцень подпісаў:

— Гэта пры тым, што нам вельмі цяжка дайсці з інфармацыяй да людзей. Нам не даюць слова ў мясцовых СМІ, не пускаюць на сходы Раённага савета, не дазваляюць праводзіць асведамляльныя сустрэчы. Мала таго, усялякімі спосабамі стараюцца нас запалохаць.

Мікалай Уласевіч рэдагуе незалежную газетку "Астравецкі веснік". Калі апісаў там гэтае балючае пытанне, у дзверы загрукалі спадары з сумнавядомай установы. Міністэрства інфармацыі загадала знішчыць увесь тыраж нумара, у якім рэдактар без энтузіязму апісваў будучую інвестыцыю.

— Чаму нам так важна інфармаваць народ аб пагрозах, звязаных з будучай АЭС? — тлумачыць рэдактар. — Таму, што людзі нічога не ведаюць. Улады вярзуць нейкую лухту пра Горад сонца, у які ператворыцца наш Астравец, пра новыя месцы працы, шчаслівую будучыню. Адны ў гэтае вераць, другія не, але маўчаць, бо баяцца страціць працу. А ў нас з працай вельмі цяжка.

Мікола Уласевіч не верыць у шчаслівае жыццё ў цяні атамнай электрастанцыі

Астравецкі раён — гэта Віленшчына. Адсюль да Вільні пяцьдзесят кіламетраў, таму ўсе туды ехалі ў школы, а потым станавіліся там на працу. Цяпер гэты гістарычны рэгіён падзелены дзяржаўнай мяжой, прычым строгай — шэнгенскай. Нават калі першыя дваццаць гадоў станаўлення незалежных Літвы і Беларусі мясцовыя жыхары дараблялі сабе кантрабандай, то цяпер тыя магчымасці рэзка абрэзаліся.

Але блізкая мяжа абнадзейвае ўдзельнікаў пратэстаў:

у Бруселі. Але афіцыйна дзяржаўныя чыноўнікі выказваюцца вельмі стрымана:

— Мы пакуль не атрымалі ніякай інфармацыі з беларускага боку, — заявіў Роландас Качынскас з літоўскага МЗС. — Ведаю, што такая інфармацыя не паступіла і ў МАГАТЭ, таму цяжка што-небудзь канкрэтнага ў гэтай справе сказаць. Калі сапраўды такі аб'ект будзе будавацца, мы зробім усё, каб адпавядаў ён міжнародны нормам бяспекі і падлягаў міжнароднаму кантролю.

Стрыманасць Літвы зразумелая,

Іван Крук з гонарам паказвае подпісы супраць Астравецкай АЭС

— Архуская канвенцыя не дазваляе будаваць атамныя электрастанцыі так блізка мяжы без кансультацыі з суседзямі, — тлумачыць Іван Крук. — Таму мы накіравалі наш зварот не толькі ўладам нашай рэспублікі, але і Міжнароднаму агенцтву атамнай энергетыкі (МАГАТЭ), і ўсяму еўрапейскаму грамадству. Разлічваем перш-наперш на рэакцыю Літвы, якая, беручы пад увагу непасрэднае суседства, павінна быць найбольш зацікаўленай у тым, каб Астравецкая АЭС засталася толькі на паперы.

Літва, сапраўды, зімою здавалася быць занепакоенай аднабаковай і таямнічай энергетычнай ініцыятывай Беларусі. У Мінск падаўся міністр замежных спраў Выгаўдас Ушацкас. Потым гэтае пытанне ставіў ён

бо сама не мае чыстага сумлення. Ігналінская атамная электрастанцыя пабудаваная пры збегу дзяржаўных межаў Латвіі і Беларусі. Яе самы моцны ў свеце рэактар (моц цеплавая — 4800 МВт, электрычная — 1500 МВт) ахалоджваецца вадой возера Дрысвяты, трэць якога на тэрыторыі Беларусі (за год праз турбіну Ігналінскай АЭС праплывае ўся вада возера). Праўда, будавалася яна ў іншы час і рашэнне было прынята не ў Вільні, але, напрыклад, калі б давялося яе разбудоўваць...

Цяпер у Ігналіне працуе толькі адзін блок і павінен быць выгашаны да 2020 года. Адзін ужо зачынены, але падрыхтаваная пляцоўка пад трэці. Яго будова ўжо была пачалася ў 1980-я гады, але працэс спынілі пасля Чарнобыля. Энерге-

тычныя патрэбы дзяржавы, аднак, не зменшыліся. А тут, як бы там не было, усё гатовае — уключна са спецыялістамі — дзеля разбудовы ці перабудовы электрастанцыі. У прэсе нават з'явілася чутка, што вядуцца перамовы аб супольнай інвестыцыі з палякамі і латышамі.

Аб неабходнасці сваёй атамнай электрастанцыі заявіў летась сам Аляксандр Лукашэнка. Прычым зрабіў гэта падчас штогадовай веснавой паездкі ў Чарнобыльскую зону! Патэнцыяльных апанентаў прыраўнаў да ворагаў народа і папярэдзіў, што Беларусь пабудуе АЭС во

Эколаг Валер Дранчук лічыць менавіта гэтую заяву пачаткам будовы. Хаця не мае сумневу, што яна шкодная для прыродна-культурнагістарычнага асяроддзя рэгіёна і жыхароў усяе Беларусі:

чтобы это не стало.

— Нарач, Сарочынскія азёры, рака Вілія, якая плыве праз Вільню ў Нёман, але з якое ваду п'е таксама Мінск, усё гэта акажацца пад пагрозай. Мала чаго можа здарыцца!

Член-карэспандэнт Нацыянальнай акадэміі навук Беларусі прафесар Іван Нікітчанка, які працуе над выкарыстаннем інавацыйных тэхналогій у гаспадарцы, лічыць, што і з эканамічнага пункту гледжання яна не мае сэнсу:

— Астравецкая АЭС мае пакрыць 25-30 працэнтаў энергетычных патрэб нашай гаспадаркі. Аднак сёння мы больш энергіі па-просту марнуем. Група навукоўцаў пад маім кіраўніцтвам ужо даўно апрацавала план абнаўлення тэхналогіі ў гаспадарцы, які даў бы, як мінімум, такія ж зберажэнні ў галіне энергетыкі. І ніякая АЭС нам не будзе патрэбная.

Ці яна патрэбная ці не, спрабаваў я даведацца ў Міністэрстве энергетыкі Рэспублікі Беларусь. Як і пра тое, ці пачалася будова. Звярнуўся я з пытаннем ад імя Польскага тэлебачання, якому рыхтаваў рэпартаж на гэтую тэму. Некалькі дзён працягваліся тэлефонныя размовы, пытанні высылаліся электроннай поштай і факсам, аж нарэшце пачуў я ад прэс-сакратара, што кіраўніцтва ведамства палічыла нецэлесообразно даваць інфармацыю какому-то правінцыйнаму тэлебачанню з Беластока!

На такі сам зварот па э-мэйлу з Міністэрства замежных спраў Літвы пасля гадзіны меў я ўжо чатыры адказы. Не было праблемаў і з тым, каб зняць Ігналінскую АЭС, як звонку, так і знутры. А ў Беларусі, здымаючы пустое поле, трэба аглядацца ці не пад'язджае міліцэйская машына. Нічога, што ў цябе акрэдытацыя. Увесь час працуеш з пачуццём, што ў нечым вінаваты перад дзяржавай, якое чыноўнікі лічаць цябе смеццем!

— Яны кажуць, што свая атамная электрастанцыя дазволіць вырвацца з залежнасці ад маскоўскай нафты і газу, — усміхаецца прафесар Іван Нікітчанка. — А хто яе нам пабудуе, калі не расейцы, а паліва адкуль будзем браць? Вось і ўся незалежнасць!

фатаграфіі з фільма: "Атамны Астравец":

Спаборніцтвы вудзільшчыкаў

25 сакавіка 2009 г. адбыліся спаборніцтвы вудзільшчыкаў, арганізаваныя фірмай "Пронар". Гэтае мерапрыемства адкрыла цыкл сустрэч вясновага сезона.

На рацэ Нарве сустрэліся 31 чалавек, якія змагаліся ў двух турах — ад гадзіны 6 да 10 і ад 11 да 15. Пра арганізацыйны бок дбала камісія, якую састаўлялі Раман Сідарук (старшыня), Данель Сегень (сакратар) і Марк Іванюк.

Падрыхтоўка пачалася папярэдняга дня, калі на вызначаным абшары выдзелілі 31 месца, пры якіх стаялі шыльдачкі з нумарамі. Кожнаму ўдзельніку нумар прызначаўся шляхам жараб'ёўкі. Мелі яны 15 хвілін на праверку вудаў і афармленне неабходных спраў.

Раман Сідарук, заснавальнік гуртка вудзільшчыкаў, вельмі цешыцца, што можа разлічваць на пастаянны калектыў удзельнікаў, якія не баяцца ні дажджу, ні холаду і заўсёды прыязджаюць на мерапрыемствы. Радуе яго таксама, што гурток вудзільшчыкаў папаўняецца новымі асобамі. Кажа ён: "Ёсць у нас асобы, якія, быццам карані дрэва, падпіраюць нашы сустрэчы і дапамагаюць нам". Арганізатары спецыяльную падзяку выказваюць жанчынам, якія прыязджаюць сюды адпачываць і ахвотна дапамагаюць пры правядзенні мерапрыемстваў.

Пераможцамі спаборніцтваў сталі:

I месца — Артур Крулікоўскі II месца — Эрвін Кавальскі III месца — Лукаш Панасюк

Удзельнікі спаборніцтваў агулам злавілі пад сорак кілаграмаў рыбы. Найчасцей былі гэта плотка, акунь і лешч, якія падыходзяць пад спінінг.

Гурток вудзільшчыкаў "Пронар" заснаваўся ў 2006 г. і ўвесь час прымае новых членаў. На сённяшні дзень налічвае ён 72 асобы. Мінулы сезон 2007/2008 г. закончыўся конкурсам Гран-пры, удзельнікі якога атрымалі каштоўныя ўзнагароды. На заканчэнне спаборніцтваў прыехалі кіраўнікі фірмы "Пронар" Сяргей і Ніна Мартынюкі ды прадстаўнікі Генконсульства РБ. Пры смажанай рыбцы і каўбасцы абмяркоўваліся планы на будучыню.

Наступныя спаборніцтвы адбудуцца на рацэ Бобры. Усім удзельнікам зычым поспехаў і паламання вуд!

Альжбета РАМАНЧУК

Тэкст і фота Аляксея МАРОЗА

Першага мая і ў чарговыя маёвыя дні ў Польшчы адсвяткавалі пятую гадавіну далучэння нашай краіны да Еўрасаюза. У час прымеркаваных да гэтага юбілею мерапрыемстваў гаварылася перш за ўсё пра карысці, якія атрымалі грамадзяне Польшчы ад еўрасаюзнай супольнасці. Аднак паявіліся і выказванні еўраскептыкаў аб розных абмежаваннях, накінутых нам еўрасаюзнымі законамі. Найбольш заўважальнымі з'яўляюцца нараканні нашых сялян, якіх лёс у вялікай ступені залежыць ад агульнаеўрасаюзнай аграрнай палітыкі. Апрача рэзкага паніжэння цаны малака, звычайным гаспадарам неабходна будзе або перабудоўваць аборы ў адпаведнасці з еўрасаюзнымі стандартамі пры частковай еўрасаюзнай успамозе, або адрачыся ад жывёлагадоўлі.

Плюсы і мінусы

Многія маладыя жыхары Бельшчыны ці Гайнаўшчыны рашыліся выехаць на работу ў багатыя краіны Еўрасаюза і толькі нядаўна, у час гаспадарчага крызісу, адбылося больш іх масавае вяртанне на радзіму. Хаця за мяжой нашы дзяўчаты і хлопцы сустракаліся з рознымі цяжкасцямі і небяспекамі, у асноўным прыехалі з заробленымі еўра або фунтамі, што з'яўляецца бясспрэчным козырам у выпадку нізкакваліфікаваных работнікаў, якіх было раней замнога на нашым рынку. Калі ад нас выязджалі лекары або высокакваліфікаваныя інжынеры, гэта было стратай як для нашай аховы здароўя, так і ў асноўным для гаспадаркі. Меркаванні наконт козыраў і небяспек у еўрасаюзнай супольнасці ў адносінах да нашых прадпрыемстваў розняцца, часта залежна ад палітычных арыентацый каментатараў. Гледзячы на прадпрыемствы Бельшчыны і Гайнаўшчыны, складаецца ўражанне, што скарысталі тыя суполкі, якія экспартавалі свае прадукты ў краіны Еўрасаюза, а часта мусілі паніжаць цэны тыя прадпрыемствы, якія прадукавалі на польскі рынак, бо прымушала да гэтага іх еўрасаюзная канкурэнцыя. З таннейшых прадуктаў скарысталі звычайныя грамадзяне, для якіх і арганізаваліся ў пачатку мая святкаванні. Аднак, калі таннелі сельскагаспадарчыя прадукты, трацілі на гэтым сяляне Беласточчыны.

Улады Польшчы разлічвалі на дапаможныя сродкі з агульнаеўрапейскага бюджэту з мэтай выкарыстаць іх на перабудову нашай устарэлай і знішчанай інфраструктуры, на мадэрнізацыю нерэнтабельных галін айчыннай гаспадаркі, на рэструктурызацыю сельскай гаспадаркі і на ўспамогу іншых галін жыцця. Пасля далучэння Польшчы да еўрасаюзных структур трэба плаціць складчыны, але дапаможныя еўрасаюзныя сродкі, накіраваныя ў нашу краіну, намнога іх перавышалі і ў агульным станоўча ўспрымаліся нашым грамадствам. Хаця ў масмедыях многа гаварылася пра ўспамогу для сельскай гаспадаркі і непасрэдна для земляробаў, тыя апошнія, у тым ліку сяляне з Чыжоў ці Старога Беразова, моцна наракалі на дрэнныя ўмовы гаспадарання, што ўзніклі пасля далучэння Польшчы да Еўрасаюза, якіх не кампенсавалі нават непасрэдныя даплаты да апрацоўваных палёў. Пазней пабольшаў размер еўрасаюзнай успамогі для сельскагаспадарчых інвестыцый і павысіліся цэны сельскагаспадарчых прадуктаў, што крыху супакоіла нашых людзей. Толькі апошнім часам узмоцніліся нараканні сялян, якім цяжка пагадзіцца з нізкай цаной мала-

Гайнаўскія ўлады атрымалі дазвол толькі на часовае карыстанне цяперашняй звалкай смецця. Прадугледжваецца, што побач яе паўстане Прадпрыемства ўтылізацыі адкідаў. Спачатку павінен узнікнуць вялікі будынак для сартавальні адкідаў з тэхналагічнай лініяй. Ужо ў ліпені гэтага года павінны пачацца будаўнічыя работы

ка і некаторых сельскагаспадарчых прадуктаў. Аднак многа эмоцый выклікае размеркаванне еўрасаюзных сродкаў, якое ў большасці адбываецца на цэнтральным або ваяводскім узроўнях. Зараз найбольш еўрасаюзных грошай трапляе ў нашы мястэчкі і сёлы ў выніку конкурсаў, арганізаваных самаўрадавым сеймікам.

Замарудзілася ўспамога

Аднак у 2007-2008 гадах самаўрадаўцы з нашых гмін і паветаў сталі наракаць на спыненне пастаўкі еўрасаюзных сродкаў, што ў вялікай ступені было выклікана недастасаваннем нашых законаў да еўрасаюзных патрабаванняў.

— Я не ведаю хто вінаваты. Аднак за апошнія два гады трэцяга склікання самаўрада Бельскага павета магчымасць атрымаць еўрасаюзныя сродкі была вельмі абмежаванай і толькі апошнім часам яны зноў сталі даступнымі. Таму ў час рэалізацыі інвестыцый трэба было карыстацца ў галоўным уласнымі грашыма, — заяўляе намеснік старшыні Рады Бельскага павета Васіль Ляшчынскі.

Хаця трансфер еўрасаюзных сродкаў замаруджваўся, быў састаўлены цэнтральны спісак, паводле якога мелі размяркоўвацца еўрасаюзныя грошы. Адным з гайнаўскіх праектаў, на які на агульнакраёвым спіску былі прызначаны вялікія еўрасаюзныя сродкі, была планаваная будова вялікай сартавальні смецця побач звалкі. Нават бурмістр Гайнаўкі Анатоль Ахрыцюк на адной з гарадскіх сесій завяраў радных, што занясенне праекта будовы сартавальні смецця на краёвы спісак гарантуе атрыманне еўрасаюзных сродкаў на рэалізацыю гэтай інвестыцыі. Аднак з апошняй зменай урада ў Польшчы многія прапановы з агульнакраёвага спіска былі зняты і перададзены на паўторны разгляд. Разам з праектам сартавальні смецця былі выкрэслены з цэнтральнага спіска іншыя гайнаўскія інвестыцыі (напрыклад з водна-каналізацыйнай галіны), з якімі цяпер трэба нанова выступаць за еўрасаюзныя грошы на ўзроўні ваяводства.

Ужо з восені мінулага года пачалі размяркоўвацца большыя еўрасаюзныя сродкі і на нашы інвестыцыі. Гайнавяне могуць цешыцца, што ўжо на ваяводскім узроўні былі прызначаны еўрасаюзныя сродкі на завяршэнне будовы крытага басейна (аб чым мы пісалі). Пасля доўгіх намаганняў магістрат Гайнаўкі прыцягнуў даволі вялікія сродкі з Экафонду на дафінансаванне будовы сартавальні смецця.

Прыдзялілі нам 8 мільёнаў 40 тысяч злотых на дафінансаванне будовы
 Прадпрыемства ўтылізацыі адкідаў,

 заявіў нядаўна бурмістр Гайнаўкі Анатоль Ахрыцюк. — Прадбачваецца, што ўжо ў ліпені гэтага года распачнуцца будаўнічыя працы побач сённяшняй звалкі смецця. Спачатку павінен паўстаць вялікі будынак для сартавальні адкідаў з тэхналагічнай лініяй. На інвестыцыю апрача здабытых грошай спатрэбіцца яшчэ каля 16 мільёнаў злотых, якія спачатку прадбачваецца атрымліваць з крэдытаў і гарадскога бюджэту. Прадугледжваецца, што сартавальня смецця будзе таксама прымаць адкіды з суседніх гмін, паколькі большасць гмінных звалак смецця ў Гайнаўскім павеце можа быць ужо закрыта да канца 2009 года.

Прадугледжваецца, што, апрача дафінансавання праектаў культурна-адукацыйнага характару, будуць размяркоўвацца большыя еўрасаюзныя сродкі на інвестыцыі таксама ў Еўрарэгіёне "Белавежская пушча".

— Я ўжо не хацеў бы чарговы раз гаварыць аб тэрміне размеркавання большых сродкаў Еўрарэгіёнам "Белавежская пушча", бо рабіў гэта многа разоў і мае прадугледжванні не спраўджаліся, — заяўляе дырэктар бюро Еўрарэгіёна "Белавежская пушча" Ян Хомчук. Аднак неафіцыйна сталі гаварыць, што бліжэйшы тэрмін — лета 2009 года.

Большыя грошы за больш

строгую ахову пушчы

Міністр асяроддзя Мацей Навіцкі запрапанаваў самаўрадам Еўрарэгіёна "Белавежская пушча" прадставіць планы інвестыцый на сваіх тэрыторыях. Будзе разглядацца магчымасць успамажэння гэтых інвестыцый як еўрасаюзнымі сродкамі, так і дзяржаўным бюджэтам ды іншымі крыніцамі. Прадугледжваецца, што ўзамен чыноўнікі Міністэрства асяроддзя запрапануюць нашым самаўрадам даць згоду на пабольшание тэрыторыі Белавежскага нацыянальнага парку. Спіскі патрэбных інвестыцый у пушчанскіх і прыпушчанскіх гмінах ужо састаўлены, а прадстаўнікі гмін і гайнаўскага стараства, якія ўваходзяць у Еўрарэгіён "Белавежская пушча", згодны, што дапамога павінна трапіць да ўсіх гмін еўрарэгіёна, а не толькі да тых, на тэрыторыі якіх можна было б пашырыць парк. Аднак покі няма згоды ніводнага самаўрада на пабольшание Белавежскага нацыянальнага парку на яго тэрыторыі. У час сутрэчы, на якой спаткаліся чыноўнікі Міністэрства асяроддзя і самаўрадаўцы Гайнаўшчыны, не гаварылася ўжо канкрэтна пра намер пашырэння тэрыторыі Белавежскага нацыянальнага парку, але пра павышанне стандартаў аховы Белавежскай пушчы і пра цывілізацыйнае развіццё рэгіёна.

Гаўрыіл — крэпасць Божая

"Гаўрыіл стаў ахвярай морду, учыненага жыдамі. Падвярглі яго мучэнням, а цела вывезлі на край лесу..." так тлумачыць лёс святога Гаўрыіла адзін з маладых удзельнікаў фоpyмy http://www.wierze.fora.pl.

— Мяне таксама вучылі ў школе на занятках рэлігіі, што Гаўрыіла замучылі жыды, але гэта не абазначае, што адчуваем да іх антыпатыю ці нянавісць, кажа Анна Сегень, адна з удзельніц дэбаты "Вандроўка Гаўрыіла. Рэлігія і антысемітызм".

Дэбату наладзіў Фонд Баторыя і з'яўляецца яна працягам першай сустрэчы двухгадовай даўнасці, калі гаварылася пра даследаванні польска-жыдоўскіх ад-

— Чаму культ младзенца Гаўрыі-

ла стаў такім важнм для польскага

праваслаўя?

носін на Сандаміршчыне. Вяла іх група студэнтаў пад кірункам праф. Іаанны Такарскай-Бакір з Варшаўскага ўніверсітэта. Пазней навуковае зацікаўленне было перанесена на Падляшша, дзе доследы вялі беларускія студэнты, члены БАС. Аказалася, што тэма даследаванняў гэта не толькі адносіны да жыдоў, але перш за ўсё міфы аб крыві ды рытуальных мордах, актульныя да сёння і на Падляшскай зямлі. Гэта ў асноўным звязана з жыціем младзенца Гаўрыіла Заблудаўскага, якога культ зараз вельмі пашыраны.

– Я родам з Ягаднік, — кажа Ніна Красько, — і хачу сказаць, што ў нас няма антысемітызму, бо няма ўжо жыдоў, а нават калі яны былі, то мы жылі побач сябе, а не разам.

Гэтаму выказванню на канец дэбаты падтрымку аказалі згаданая Анна Сегень і навуковец Анна Энгелькінг, якая свае даследаванні вяла якраз у Беларусі. Ад тэмы міфаў аб крыві адмежаваўся таксама айцец Генрык Папроцкі, які, хаця не з'явіўся на сустрэчу, затое даслаў пісьмо, у якім заявіў, што ўся міфалогія — агульнапольская праблема і адносіны праваслаўных не павінны разглядацца асобна. Адмовіўся ён таксама каментаваць фільм, які выклікаў вялікае абурэнне сабраных. Расійскае Мастацкае аб'яднанне "Добрыя людзі" зняло фільм "Гаўрыіл — крэпасць Божая". Карціна пра святога Гаўрыіла адназначна антысеміцкая, у паэтыцы антыжыдоўскіх настрояў пералому XIX і XX стагоддзяў. Няма дазволу Польскай Аўтакефальнай Праваслаўнай Царквы на яго распаўсюджванне ў нашай краіне, але вядома, што рознымі каналамі, у тым ліку і шляхам інтэрнэту, фільм лёгка можна знайсці і паглядзець. Наступствы гэтага можна прадбачыць, бо

фільм распальвае нянавісць да жыдоў.

— Не пазбудземся такіх міфаў, пакуль паасобныя Касцёлы не знойдуць дарогі да зразумення ды ўзаемапаразумення, — яшчэ перад пачаткам сустрэчы сказала мне Галіна Бартноўская, публіцыст-тэолаг.

Яна — вялікі прыхільнік экуменіі, таму вельмі шкадавала адсутнасці айца Папроцкага на дэбаце, бо тады сустрэча магла б стаць перш за ўсё шматбаковай. Аднак царкоўны бок у пэўнай ступені прэзентаваў праваслаўны Павел Бушко — сацыёлаг:

— Не можам абмінаць тэмы міфаў ці легендаў звязаных з супольнай праваслаўна-жыдоўскай гісторыяй, бо самі спрычыняемся да адсутнасці праваслаўя ў польскай культурна-грамадскай прасторы.

Звярнуў ён таксама ўвагу на рост колькасці антысеміцкіх выказванняў і тэкстаў, на спасылкі на тэксты XIX стагоддзя, што, напрыклад, мае месца на сайце http://soborbialystok.pl/, а нават прыгадаў пазбаўленыя аўтарскага каментарыя зноскі да антысеміцкай літаратуры ў публікацыях айца Рыгора Сасны. Удзельнікі сустрэчы звярнулі ўвагу, што манашкі, тады яшчэ з Дайлідаў, якія ў дэманстраваных фільмах (паказваўся яшчэ фільм "Вандроўка Гаўрыіла" зняты Этнаграфічным архівам Варшаўскага ўніверсітэта) у акафісце спяваюць пра "злых іудзей", а не як у акафісце з 1992 году, калі мошчы былі перанесены ў Беласток і, паводле прынцыпаў карэктнасці спявалі тады пра "злых людзей", якія замучылі Гаўрыіла.

— Гэта такі грамадскі дынаміт, сказала пра міфы аб крыві ды рытуальных мордах праф. І. Такарская-Бакір. — У няпэўных часах можа з гэтага вызваліцца сапраўдная нянавісць.

Чарговая імпрэза ў ТБК у Літве

У апошнюю суботу красавіка ў Таварыстве беларускай культуры ў Літве адбылася імпрэза, прысвечаная чарговым угодкам чарнобыльскай трагедыі. Прайшло 23 гады з таго дня, а боль не сціхае. Наступствы яе адчуваць яшчэ будзе не адно пакаленне. Я памятаю 26 красавіка 1986 года. У Вільні быў цёплы, сонечны дзень і, чамусьці, лісце на дрэвах скручанае. Людзі адпачывалі, загаралі, працавалі на лецішчах і не ведалі, што здарылася бяда, такая як у Хірасіме і Нагасакі ў 1945 годзе.

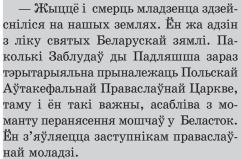
Пра чарнобыльскую трагедыю расказаў чалец ТБК Андрусь Старавойтаў. Ён тады жыў у Хойніках і бачыў як маладых людзей прымусова пачалі забіраць ваенкаматы на ліквідацыю аварыі, як радыяцыя ўздзейнічала на здароўе людзей. Чарніцы выраслі як слівы, у той год было вельмі многа белых грыбоў і ніхто не ведаў, што дары лесу нельга ўжываць у ежу. Выступленне Андруся Старавойтава змястоўна дапоўнілі журналіст Ёнас Лаўрынавічус і Леакадзія Мілаш. Мы сёння больш дасведчаныя - у кастрычніку ў Вільні пад патранажам прафесара Юрыя Бандажэўскага прайшла канферэнцыя, прысвечаная наступствам Чарнобыля. Ён некалькі разоў выступаў і ў ТБК, даклады канферэнцыі былі выдадзены асобным зборнікам. Чарнобыльская тэма вызвала шмат дыскусій, бо напрыканцы мінулага года ўлада Беларусі агучыла рашэнне будаваць АЭС на Астравеччыне. "Будаваць АЭС на тэрыторыі Беларусі - гэта зусім не рэгіянальная праблема, гэта агульнанацыянальная бяда", - пісаў у 2 нумары "Нівы" Уладзімір Хільмановіч. Сваё стаўленне да будаўніцтва АЭС у запаведніку "Блакітных азёр" выказа-

У другой частцы мерапрыемства быў паказаны чарговы фільм Уладзіміра Коласа "Дзённік". Прысутным аб задуме і працы над фільмам распавёў сам рэжысёр.

3 канцэртнай праграмай перад прысутнымі выступіла самая маленькая ўдзельніца Ксенія Мілаш.

За кубкам гарбаты яшчэ доўга працягвалася абмеркаванне чарнобыльскай тэмы, бо чорная пляма Чарнобыля ляжыць не толькі на Беларусі, але і на сэрцах многіх беларусаў, куды б іх лёс не закінуў. Таксама за кубкам гарбаты гэтым разам адзначылі чарговыя ўгодкі з дня нараджэння аднаго з актыўных чальцоў ТБК Фаіны Радзюкевіч.

Леакадзія МІЛАШ

— Што лічыш найбольш небяспечным у кантэксце міфаў аб крыві, асабліва ў кантэксце легенды пра Гаўрыіла, калі ўвогуле можна палічыць нешта небяспечным'я

— На працягу стагоддзяў у кульце святога жывыя былі перш за ўсё вераванні, што замучылі яго менавіта жыды. Гэта вельмі моцна ажыло ў канцы XIX ды ў пачатку XX стагоддзяў, калі ў царскай імпэрыі распаўсюджваліся чарнасоценныя антысеміцкія ідэі. Што цікава, пасля перанясення мошчаў у Беласток гэты антысеміцкі матыў быў неяк прыхаваны. У акафістах, якія тады пісаліся і распаўсюджваліся фрагменты пра "злых жыдоў, якія замучылі дзіця" былі заменены на "злых людзей". На жаль, апошнім часам назіраем вяртанне небяспечных фантазматаў. З'яўляюцца фільмы, друкаваныя выданні, у якіх асоба святога зноўку паяўляецца ў антысеміцкім кантэксце. Да нас яны прыходзяць з-за ўсходняй мяжы. Спасылаюцца яны на тэксты XIX — па-

Рзмова з удзельнікам дэбаты, сацыёлагам Паўлам БУШКО

чатку XX стагоддзяў. Тое, што можа палохаць, гэта ўплыў такога роду навучання на свядомасць наймалодшага пакалення. На жаль, здараецца, што пра жыдоўскую віну за смерць святога навучаюць таксама катэхеты. Такое вымярэнне культу нават не то што небяспечнае для жыдоў, якія сярод нас амаль непрысутныя, але дрэннае і непрыстойнае для нас — праваслаўных, менавіта таму, што такога роду вераванні спрычыніліся да вынішчэння жыдоў.

- Ты праводзіў даследаванні на Падляшшы па беларуска- ці праваслаўна-жыдоўскіх адносінах. Як падвёў бы Ты вынікі сваёй працы?

- Я займаўся вобразам жыда сярод праваслаўных беларусаў Падляшша. Этнаграфічныя даследаванні закраналі стэрэатып жыда і яго ўплыў на ўспаміны пра жыдоўскіх суседзяў. Самае галоўнае, аказваецца, што народнае ўспрыманне жыдоў карысталася своеасаблівай перспектывай — народным хрысціянствам. Гэта збор міфалагічных клішэ, а асноўнае з іх — перакананне

аб адказнасці жыдоў за смерць Божага Сына — Ісуса Хрыста. Фрагмент Новага запавету "кроў на насі на дзяцей нашых" у народнай свядомасці вызначае месца жыдоў ажно да сканчэння свету. Гэты своеасаблівы аўтапраклён у народнай беларускай перспектыве быў таксама тлумачэннем аднаго з самых страшных вераванняў хрысціянскай Еўропы, пераканання, што жыды забіваюць хрысціянскіх дзяцей і п'юць іхнюю кроў. Гэта спрычынілася да вялікай колькасці пагромаў і смерці нявінных жыдоў. Легенда аб крыві характэрная таксама праваслаўным беларусам Падляшша, асабліва старэйшаму, даваеннаму пакаленню, хаця і малодшыя чулі пра такое (не абазначае гэта, што усе ў тое вераць). У гэтым кантэксце сваё значэнне мае і культ святога Гаўрыіла.

Ці Ты згодны з меркаваннем айца Генрыка Папроцкага, што легенды аб крыві і рытуальныя морды гэта перш за ўсё справа польская і няварта адносіцца да гэтай тэмы ў кантэксце беларускіх і праваслаўных жыхароў Беласточчыны?

— Не. Мае даследаванні (гэта частка шырэйшай тэматыкі, якой я займаўся) і маіх сяброў з БАСу ў рамках праекта "Падляшскія жыды — складаная памяць", а таксама доследы студэнтаў Варшаўскага ўніверсітэта пад кірункам І. Такарскай-Бакір паказваюць, што легенды аб крыві надалей жывыя сярод праваслаўнага, беларускага насельніцтва Падляшша. Гэтая з'ява, на жаль, зараз ажывае. Ілона КАРПЮК

Папраўка

У 15 нумары "Нівы" ад 12 красавіка 2009 г. быў надрукаваны артыкул Язэпа Палубяткі "Чэслаў Неман: творчасць у імя цывілізацыі", у якім аўтар дапусціў памылку ў дачыненні да асобы Пятра Дземскага — бубнара, героя "Эпітафіі памяці Пятра". Памёр ён у 22-гадовым узросце і не "ад лішняга ўжывання наркотыкаў", а толькі ў выніку памылкі хірургаў падчас аперацыі жоўцевага пузыра. Сям'і Пятра Дземскага прыносім прабачэнні.

Рэдакцыя

Беларусы паказаліся прыгожа і смачна!

Мы часта паўтарем, што роднае трэба шанаваць. Шанаваць — значыць вывучаць мову, ведаць народныя песні і танцы, гатаваць кулінарныя смакоцці... У наш час вялікую ролю адыгрывае актыўнасць. Адна яе з праяў — прэзентацыя. Не толькі ў сваім асяроддзі. Вялікае значэнне (таксама для нас саміх) мае прэзентацыя беларускай культуры сярод іншых. Каб вы бачылі які прыемны сюрпрыз прывезлі сябры з Гайнаўкі! Мова пра школьнікаў з "шасцёркі". Яны прыехалі на II Міжшкольны фестываль культур, які 29 красавіка адбыўся ў Падставовай школе № 12 у Беластоку са стравамі для душы ды цела. Карацей, яны паказалі не толькі песні, казкі і танцы... Тлум ля іх культурна-

Беларускае прадшколле з Беластока

га куточка напамінаў нейкі штурм замка! Кожны хацеў пакаштаваць і дранікаў, палюбавацца смакам свойскага хлеба з цёмна-баравіковай скарынкай, пакаштаваць свойскіх каўбас і вяндлін.

– Усю яду падрыхтавалі нашы бацькі, — кажуць пра бацькоў сваіх вучняў настаўніцы Людміла Грыгарук і Гражына Паўлючук.

Мы пры нагодзе нават вырашылі, што варта замясціць інфармацыю ў інтэрнэце пра спецыялістаў па караваі. Каравай вяртаецца на сваё пачэснае месца. Усё часцей яго ставяць на галоўным стале маладых. I пасля любуюцца ім, што нават баяцца пакроіць! Сябры з Гайнаўкі падарылі адзін каравай гаспадыні: дырэктарцы школы Анне Сатуле.

 Мы паставім яго ў наш рэгіянальны музей, — заявіла ўзрушаная спадарыня Сатула.

Школа заслугоўвае на такі дар. У праграме фестывалю апынулася шмат беларускіх акцэнтаў. Побач вы-

Гайнаўская шасцёрка прэзентуе смачны куточак

ступоўцаў з Гайнаўкі паказаліся дзеткі з беластоцкага Польска-Беларускага прадшколля № 14 і вучні Непублічнай школы імя св.св. Кірылы

Магдаліна Раманюк з Гайнаўкі

сонечных караваяў, пухкіх аладак і Мяфодзія (г.зв. праваслаўнай). Жэст сяброўскай салідарнасці выказалі таксама гаспадары. Клаўдзія Клосэк прадэкламавала ў арыгінале верш Віктара Шведа "Быць беларусам".

– Я думаю пра вашу школу з вя-

Кася Алексяюк-Дзмітрук

ганаровага госця і сябры школы.

Перад публікай, якую складалі выканаўцы і вучні школы, запрэзентаваліся яшчэ іншыя культуры: польімя Фрыдэрыка Шапэна Падляш-

Губерт Ляўда, Клаўдзія Клосэк і настаўніца Яўгенія Пятрышык

ў Беластоку і ПШ № 12), афрыканская (ПШ № 16 у Беластоку), падляшская (ПШ у Юхноўцы-Гурным). 3 Юхноўца прыехаў народны калектыў песні і танца "Яжэмбінкі". На жаль, іх разуменне "падляшскай культуры" зводзілася адно да польскіх песень з Мазовіі... Затое разумны прыклад падляшскай культуры паказала крыху старэйшая сяброўка, спявачка Кася Дзмітрук-Алексяюк. Кася спецыялістка па белым спеве, характэрным славянам. У яе выкананні мы пачулі песні з Сувальшчыны (польскую), ад Кнышынскай пушчы (беларускую), з наваколля Луцка (украінскую). Гвоздзем праграмы, як і год раней, стала выступленне танцавальнага гурту "Лёвзар". У ім танчаць дзеці і моладзь бежан-

Чачэнскі "Лёвзар"

цаў з Чачні. Многія з іх — якраз вучні ПШ № 12.

Не абышлося і без прыкрых момантаў. Калі выступалі дзеткі з праваслаўнай школы, самлеў адзін спявак. Тады прыгадалася і складаная дарога да талерантнасці. Некалькі гадоў таму якраз у ПШ № 12 бацькі хацелі арандаваць памяшканні для праваслаўнай школы. На жаль, не было там зразумення і адкрытасці. Добра, што хоць пасля прыкрага здарэння настаўнікі паспрабавалі адбудаваць атмасферу і прэстыж школы.

Як і год раней у рамках фестывалю быў праведзены пластычны і літаратурны конкурс пад загалоўкам "Мой сябра-чужаземец". (Калі я глядзела на малюнкі, там было шмат сяброў у беларускіх народных касцюмах).

Асобная падзяка належыцца настаўніцы польскай мовы Яўгеніі Пятрышык. Яна асабіста задбала пра багатую і разнавідную беларускую праграму.

Тэкст і фота ЗОРКА

Ne 19 [10-05-2009]

Канікулы пачынаюцца ў канцы чэрвеня. Аднак ёсць выключэнні. У ліцэістаў-трэцякласнікаў яны пачынаюцца ўжо ў канцы сакавіка.

Калі Зося пабачыла ліцэістаў у элегантных касцюмах, яна адчула смутак і маленькую зайздрасць. З аднаго боку яна шкадавала, што іх ужо не будзе ў школе, з другога — хацела, каб гэта яны, а не яна, мелі перад сабой яшчэ два гады навукі!

сталасці пісаў сябар Зосі з дзіцячага садка — Яська. Вы пэўна памятаеце яго з ранейшых расказаў. Спачатку Яська як дурны жлукціў піва, пасля стаў хлопцам Ады і ўзяўся сур'ёзна за вучобу. Ада не магла змірыцца з думкай, што яе каханы неўзабаве з'едзе з Беластока. Зося ведала, што ў будучыні Ада хоча выйсці замуж за Яську. Дзяўчына патрабавала, каб яе будучы муж закончыў добры ўніверсітэт, а пасля вучобы меў добрую работу і зараб-У гэтым годзе экзамен на атэстат ляў шмат грошай. Таму небарака

рыхтаваўся паступаць у Эканамічны інстытут. Каб паспяхова здаць экзамены, ён быў вымушаны пісаць матуру па англійскай мове, матэматыцы і геаграфіі. Ада дапамагала яму як магла, даносіла кніжкі, спецыялістычныя часопісы...

- Баюся, што калі стане жыць у студэнцкім інтэрнаце, зноў пачне жлукціць піва, — прызналася дзяўчына Зосі.
- Не хвалюйся, суцешыла яе сяброўка, — калі будуць праблемы, сядзем у цягнік і раз-два прывядзем яго ў стан непітушчасці.
 - Абяцаеш?
 - Абяцаю!

Пасля ўрачыстага завяршэння школьнага года трэцякласнікі амаль з цэлага горада сышліся святкаваць у гарадскі парк. Яны не думалі пра навуку і атэстат сталасці. Усе, апрача Яські, цешыліся свабодай і надвор'ем. Толькі будучы эканаміст адкрыў кніжку і стаў зубрыць геаграфію. Прытым ён піў гарбатку з пластмасавай бутэлькі. Калі Зося наблізілася ў яго бок, улавіла пах піва. Яна не хацела думаць пра тое, што падумала: "Цікава як ён падрыхтуецца да экзаменаў?!" Бо да сужонства з Адай добра ўжо падрыхтаваўся, карацей, ён ведаў як схаваць перад будучай жонкай свой любімы напой.

Тэкст: wodorotlenek92@wp.pl Дызайн: majeszkarowu@tlen.pl

Музыка з кайфам

Як хутка са старога зрабіць новае — "ЗМ99"

Найважнейшае, каб "новае" было перш за ўсё якасным. Зараз за гэта змагаецца гурт "Змяя". Пэўна не ўсе зразумелі, што гэта за літары і лічбы ў загалоўку, але ўжо тлумачу. Гурт "Змяя" прайшоў гэтак званы рэбрэндынг. Што гэта такое? А вось гурт дайшоў да вываду, што трэба змяніць аблічча, а ў першую чаргу назву і лагатып. Такім чынам са "Змяі"

паўстала "ЗМ99". Але апрача гэтых змен будуць чарговыя: змена візуальнага афармлення, пазіцыянавання ды змена ўсёй ідэалогіі. Усё гэта мае спрычыніцца да пашырэння кола новых слухачоў, а таксама дазволіць гурту "выйсці на новы ўзровень развіцця". Час пакажа, якія будуць вынікі такой перамены і ці разам з новым тварам з'явяцца слухачы ды папулярнасць. А гісторыя гурту не такая сціплая, каб зразу адкідаць іх некалькігадовую працу.

Цяжка адназначна сказаць, калі гурт з'явіўся, бо, як кожуць музыкі, пачаткаў можна дашуквацца ўжо тады, калі яны былі падлеткамі. Тады захапляліся як "Нірванай", так і "Сэпультурай" ці "Нейра Дзюбелем". Толькі ў 2003 годзе, калі далучыўся да іх вакаліст, у канцы канцоў прыдумалі назву. Зараз вакалісткай з'яўляецца Зоя Каральчук.

Ужо ў 2003 годзе "Змяя" пачала сур'ёзную працу, а вясной наступнага года выступала перад гуртом "Н.Р.М." у вядомым мінскім клубе "Рэ-

актар". Пасля іх песня "Усё дзеля вас" апынулася на дыску "Metallection III". Ці граюць метал? У адказе хутчэй пачуеце, што "зметал", такі цяжкі ды меладычны жанр, але без акрэсленых межай.

Зараз "ЗМ99" пачынае новы перыяд творчага жыцця, у якім паспрабуе акрэсліць новыя межы папулярнасці. Паслухайце і самі вырашайце ці варта далучыцца да кола іх фанатаў.

i basovka@o2.pl

Міра ЛУКША Зяблік з Азяблоў

Бледна-васільковых яек нанесла зябліха. У глыбкой чашцы, моцнай — тут не возьме ліха! Хацінка з імху, карэння, травак і галінак, да таго аплеценая моцнай павуцінай вось гняздзейка збудавала пара зяблікова! У Азяблах з вясною такая абнова! Тут муж песню ў тры лады пачаў адмыслова, дзе сваё значэнне мае кожнае птушынае слова; запеў, трэль і росчырк, варыянтаў з дзесяць. Расспявае свае арыі не адно ў адзін месяц, калі радуе абранку, вабіць і мілуе, радасную яго песню ваколіца ўся чуе. Самка сядзе на яечкі, узгрэе і ўзгадуе, потым разам з мужам дзетак мушкамі частуе. Самі будуць есці зерне, зелень, пільнаваць парадку... Бо ў гэта лета будзе яшчэ адна кладка! Цір, фрынгілля! Цір-ру, пінь-пінь-пінь! Азяблоў ты не пакінь! Не пакінь!

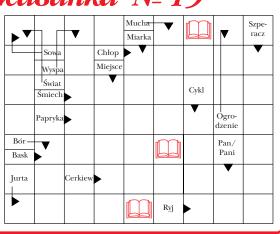
Польска-беларуская крыжаванка № 19

Запоўніце клеткі беларускімі словамі. Адказы, з наклееным кантрольным талонам, на працягу трох тыдняў дашліце ў "Зорку". Тут разыграем цікавыя ўзнагароды.

Адказ на крыжаванку № 15:

Вясна, аса, жар, кот, Ака, шар, склеп, жабка, жаўранак, Ала, сталіца. Яр, кажан, жораў, брат, скала, канал, вакал, сукенка, канапа.

Узнагароды, запісныя кніжкі, выйгралі Дагмара Крупа, Марыёля Анішчук, Ася Тарасюк, Ася Стоцкая, Юстына Тамашук, Агата Грыгарук з Дубін. Віншуем!

На канцы доўгай вёскі, або на пачатку, калі ехаць з гайнаўскага боку — Трасцянкі, стаіць хата Фёдара і Марыі Семенюкоў. Часта тут можна ўбачыць іхнюю ўнучку Івону і рудога сабаку, падобнага на такса. І іншых звяроў, якіх выкідваюць са сваіх багатых машын панястыя жорсткія нелюдзі, якім яны сталі ўжо непатрэбнымі. Івона заступілася не за адным толькі Альфрэдам. Ёсць тут яшчэ каты Пугач ды Кілер. Вось і ўся цяперашняя гаспадарка Семенюкоў, па-вулічнаму — "Віктарчыных".

Засвяціла веснавое сонца, павеяў свежасцю ветрык. Бабуля Марыя яшчэ ў цёплым чорным жалобным адзенні крыху баіцца выйсці на падворак — нядаўна мучылая яе страшнае запаленне лёгкіх (чатыры месяцы на вуліцу яе не выпускалі!). А дзеду Фёдару, якому ўжо 91 год, хочацца пахадзіць. З палачкай ідзе ён зусім спраўна. А нажыўся колькі! Хацеў бы ўсё расказаць, ды столькі ўспамінаў навейваецца, на вочы находзяць слёзы, што аж цяжка выказаць. Хутчэй жонка раскажа тое-сёе пра тое, як па свеце насіла мужа ў ваенны час, хоць Марыя сама Трасцянкі не пакідала ніколі. Дастане ўнучка з шафы дзедаў куфэрачак з медалямі, ды што адзнакі з ардэнамі — не яны скажуць, што адчуваў, што перажыў за тыя гады да 1946 года, пакуль яго Марыя знайшла ў Савецкім Саюзе і вярнула на радзіму.

— Вяселле ў нас было ў Мясніцы, а Федзю ўзялі ў Красную Армію ў маі 1940 года. І як пайшоў на тую вайну, то шэсць лет не было! — кажа Марыя. — Я з мамаю была одэ. І ніякіх пісем, ніякіх вестак ад яго не было. Трапіў у палон як савецкі салдат. Быў у лагеры, адтуль узялі яго на работы. А як вайна кончылася, не пускалі яго дахаты. Я напісала паданне і давай ехаць да таго Растэнбурга. Заехала. У вакенцы сядзяць ураднікі: "Пух! — палячка!" Не дагаворышся. Пабыла я там два дні. Урэшце кажуць: добра, што ты прыехала, бо былі б яго адправілі ў Расію. Чом ён не казаў, што паляк, а беларус! Пакінула я тое паданне, сказалі мне, што праз два месяцы пусцяць майго мужа дахаты. Так і было. А за тое ўсё мае "зуслугі", тыя медалі за *пабеду*. Ранены не быў, але аглух ад выбухаў. Расказваў, папаелі яны ўсяго — і травы, і крапівы. Вядома, як у лагерах — чуць павыжывалі. Калі б іх не забраў гаспадар-немец, дык не перажыў бы. Умеў усё рабіць, дык добра яго гаспадар трактаваў. Трэба было і араці, але шчэ і дастаці, калі не ўгодзіш. Нявольнік быў чалавек.

— Як я вырваўся ад немца? — дзеду цяжка без зубоў гаварыць. — Рускія прыйшлі ў Латвію і асвабадзілі нас! Нас немцы хацелі ўгнаць з сабою, да капання акопаў і равоў. Вызвалілі нас "рускія", і пытаюцца, хто мы. Я і сказаў, што беларус. І не схацелі мяне пусціць у Польшчу. Каб ведаў, то прытварыўся б. А то ўцешыўся, што "нашы" прыйшлі.

Як пасля вайны ім жылося? Нельга казаць, што кепска. Тым больш цяпер. Хапае есці, усяго хапае. Адно жыці. Ці святкуюць тут той Дзень перамогі?

— А хто яго цяпер святкуе! — махае рукой Марыя. — Што таго цяпер маюць нашы ветэраны! Папагаравалі, медалі хто дастаў, некаторым пару злотых. Федзю 91 год, мне — 87. Во якія старызны! Першыя медалі дастаў, калі яшчэ Сталін жыў. Ці штосьці дастаў за тое, што здароўе страціў

Фёдар Сцяпанавіч і Марыя Віктараўна Семенюкі на сваім

на вайне? Тыя, што па менш служылі, даставалі большы грошы. "Во, бачыш, за шэсць гадоў пакут я столькі зарабіў!" — кажа мой стары. Уперуч было на тысячы — было таго восем тысяч злотых. Дакінулі 50 злотых цяперашніх. І не было гаворкі пра тое ад якіх улад, ніякае дапамогі, і ніхто не дбаў, папраўдзе вам сказаць. Тыя, што служылі па два месяцы, да-

таксама трасцяніцкай дзеўкі. Жыў яшчэ Манін тата, і разам гэтую хату будавалі. Але выканчыць яе не паспеў. Яшчэ хату накрылі і печку-сцяноўку паставілі. А ад вяртання Фёдара з пасляваеннага туляння яны тут ужо 63 гады. Замужам — амаль 70.

— Прыйшоў быў Фёдар на ўсё голае. Адна хата, і то някончана, бо мы не далі рады адны з ёю справіцца. Усё

загінулі б. Бо ні стары, ні я — ужо нічога не дамо рады. Нават есці сабе не зварым. О, якое жыццё. Унучка прыязджае сюды на працу, дык нас пільнуе...

Ля хаты— невялікі ўчастак. Заараны, засеяны.

— Ноймем трактар, капалку, дык тое-сёе вырасце, — паглядае на свой палетак баба Маня. — Сын з унучкай

Фёдар з Марыяй ды медалямі

Унучка Семенюкоў Івона пад хатай дзядоў з уратаваным дабыткам

сталі больш. Бо цяпер розніца есць у тым, пад якімі сцягамі служыў, хто больш, а хто менш слушна кроў праліваў. Тое самэ. Крыўдна. Якая праўда ёсць, то і ўжо яму непатрэбна. Ужо нядужы, глухі. Чалавек пабудзе на вайне — ужо не той чалавек. Прыйшоў дахаты іншы чалавек, для мяне амаль як невядомы. Колькі ж я была за ім замужам да вяртання — пару месяцаў! Маладыя ды дурныя мы былі яшчэ да вянца — яму не было 22 гадоў, а мне 18. Бо так калісь і выходзілі. Хутчэй замуж выпіхвалі, амаль дзяцей. Пасядзіш на кладцы, зойдзеш па забаве — не было яшчэ і тае любові... Не панімалі нават што такое любоў. Цяпер бывае няведзь што — і зракаюцца, і разводзяцца... А мы тут усё разам...

Фёдар прыступіў быў да Марыі,

тут нажыў, як ужо з войска вярнуў ся. Як жывем? А чаго сварыціся? усміхаецца здзіўлена на пытанне Марыя. — Ладаваліся. Як жыць добра, трэба адзін аднаму ўступіць. Як жыць, то не сварыцца. Бо трэба гаспадарыць і радзіць сабе. І ён не быў нервовы, і я жыла лагодна. Нажылі мы ўсё разам. Вялікая была ў нас гаспадарка. Спачатку зямлі было мала, дык бралі мы ў арэнду. Каб хоць пабудавацца, каб хоць гаспадарку падняць. Цяпер ужо нічога не маем, бо паагольвалі і хлявы, і клуні. Усё! Ні дабытку, нічога няма. У вёсцы таксама. Стаяць хаты, клуні, але паціху ўсё разбіраецца. Няма гаспадароў, ні трактароў, ні дабытку. Не хочацца так працаваць людзям. Не то, што мы — рабілі мы ўсё рукамі. І бегалі, і касілі, і малацілі... Цяпер... Калі б не сын, то мы прыедуць, памогуць. Там, во, грузка было, вада стаяла, дык пасадзілі лапік альшыны... Жыць трэба старацца, дажыць. Ладавацца. Як усе жывуць. Ну, можа не ўсе, не ўсім удаецца ладавацца. Не ўмеюць.

Ціха сядзяць на лавачцы старыя. Ветэраны працы і вайны. Заглыбляюцца ў свае думкі, дзе больш памятаецца былое.

— Ой, вялікая вёска ў нас была, — уздыхае Марыя Віктараўна. — Надта ж у нас мруць людзі. Ну хай там старыя, але і маладыя — па сорак гадоў! Дзве нядзелі як мы дачку пахавалі. За два тыдні пахавалі мы ў Трасцянцы тут чацвёра. Падаюць. Сёння хаваем пятага. І хаты пустыя, бязлюдныя. Пусткі. Ой, пайду, пацягнула мне ветрам... Якія хадзельнікі, такія і жыцельнікі...

Белавежа затыкаецца

Белавежа яшчэ не гатовая прыняць большы лік турыстаў. Дастаткова паназіраць па мястэчку па ўік-эндах, асабліва гэтых даўжэйшых, каб прыйсці да такога вываду. Тое, што ў турыстычных аб'ектах цяжка ўваткнуць між людзей агульнавядомую іголку, быццам і не найбольш важнае. Гэтак дзеецца ад шматлікіх ужо гадоў і неяк усе з гэтым звыкліся. Найгорш, што на вуліцах пачало не ставаць месца для праезду. Адзіная стаянка аўтамабіляў у мястэчку не можа ўжо памясціць усяго транспарту. Таму і ўсе вуліцы і завулкі ў цэнтры Белавежы застаўлены аўтамабілямі. Трэба добра разглядацца, каб змагчы неяк праціснуцца паміж імі і не трапіць пад колы, таксама як і ты, праціскаючагася аўтамабіля. Новая стаянка ў мястэчку проста неабходная. Шкада толькі, што мясцовыя ўлады гэтай праблемы быццам і не бачаць. Яны зараз заняты прапагандай Белавежскай пушчы ў рамках плебісцыту "Сямі цудаў свету натуры". Значыць, ім турыстаў яшчэ мала! Пётр БАЙКО

Пушча для веласіпедыстаў

Рэйды на веласіпедах па Белавежскай пушчы карыстаюцца вялікім зацікаўленнем цыклістаў. У іх арганізацыю ўключаюцца Аддзел Польскага турыстычна-краязнаўчага таварыства ў Белавежы, Гайнаўскі дом культуры ды Асяродак спорту і адпачынку ў Гайнаўцы. Яны ладзяць рэйды і кастры, удзельнікаў частуюць кілбаскамі і ахаладжальнымі напоямі.

Экскурсіі па пушчы адбываюцца па веласіпедных шляхах, між іншым, з Белавежы ў Нараўку, з Гайнаўкі ў Тапіла і назад у Гайнаўку, з Белавежы ў Дубічы-Царкоўныя, з Нараўкі ў Масева або з Нараўкі да Шыпулёвага склада. Тут ёсць каляровыя ін-

Велікодная лексіка і "падаркі"!

Фота і тэкст ГАННЫ КАНДРАЦЮК

Велікодная лексіка скрывае ў сабе шматлікія пласты гісторыі, магіі, часта сягае дахрысціянскіх часоў. Так як само слова "валачобнае". Сёння абазначае яно велікодны падарак, якім абдароўваюць сваіх хросных дзяцей іх хросныя бацькі. Чаму тады такое прыемнае слова асацыюецца нам з нянадта прыемнымі вандроўнікамівалацугамі? Пачаткова дзеці самі выпраўляліся па "валачобнае" ў дом хросных бацькоў (па фарбаваныя яйкі трэба было ісці ў другі дзень свята, інакш у дзяцей маглі б абцірацца пальцы!). Блізкае па гучанню слова "валачобнік" мае іншае, хоць падобнае ў сваёй патрабавальнасці, значэнне. Па сённяшні дзень на Сакольшчыне захаваўся абрад хаджэння валачобнікаў. Валачобнікі — група мужчын, якія заходзілі ў дом незамужніх дзяўчат і спявалі ім "канапелькі". За песню, якая мела паспрыяць замужжу, спевакі патрабавалі заплаты ў выглядзе велікоднай яды (яек, каўбасы, сыру). Гэты каларытны абрад мае аднак нянадта прыемны пачатак, калі ідзе пра гісторыю слова. Раней слова "валачонне" абазначала даніну мяшчан на замак або двор. Гэты тэрмін яшчэ са старэйшых

фармацыйныя табліцы ды спецыяльна намаляваныя на дрэвах каляровыя палоскі.

Якраз ровар найлепш спраўджваецца пры агляданні Белавежскай пушчы. Пяшком прайсці гэта ўжо задоўгія дыстанцыі. Па пушчы вельмі добра ехаць на веласіпедзе. З гэтай мэтай едуць сюды турысты. Гэта самы лепшы спосаб адпачынку.

часоў і абазначаў нешта адваротнае. Карацей, "валачонне" плаціў уласнік зямлі сваім парабкам за баранаванне (валачэнне). За заплатай (валачоным) яны выпраўляліся дзеля адвагі талакой, звычайна ў свята...

Прыведзены фрагмент толькі часткова ўводзіць у атмасферу святочнага даклада д-р Ніны Рачкевіч пад загалоўкам "Велікодная лексіка ў гаворках усходняй Беласточчыны". Ніна Рачкевіч даследавала велікодную лексіку на тэрыторыі ад Буга па Аўгустоўскі канал. Хоць у час сустрэчы былі запрэзентаваны тэрміны, якія датычылі перыяду ад Вербніцы да Радаўніцы, іх багацце і каларыт — імпазантныя. Прытым кожны назоў скрывае сваю гісторыю, часта мадыфікаваную ў часе, і выразны ідэйны пераказ. Напрыклад, слова Вербніца (іншыя варыянты: Вербна, Вервна, Кветна нядзеля, Вербы на нядзелю) мае яшчэ дахрысціянскую метрыку і датычыць культу перадачы жыцця. Сустрэчу 23 красавіка (у рамках гэтак званых "беларускіх чацвяргоў") традыцыйна ўжо наладзіла Кафедра беларускай культуры ў Беластоку. Паколькі "беларускі чацвер" выпаў на Светлым тыдні, сам па сабе ўпісаўся ў велікодны абрадавы каляндар. А сама доктар Ніна Рачкевіч заспявала канапельку з Сакольшчыны.

XXVIII Międzynarodowy Festiwal Muzyki Cerkiewnej 2009

ROGRAM STIWAL

Opera i Filharmonia Podlaska w Białymstoku, ul. Podleśna 2 INAUGURACJA FESTIWALU 20.05.2009 (środa), godz. 18.00

Otwarcie Festiwalu

Chór Politechniki Białostockiej pod dyr. Violetty Miłkowskiej Chór Filharmonii w Charkowie (Ukraina) pod dyr. Andrija Sirotienko

Koncert Inauguracyjny

Łesia Diczko "Liturgia Uroczysta" wykonuje: Chór Filharmonii w Charkowie (Ukraina) Konstanty Gorski "Zriaszcze mia biezgłasna" wykonują: Chór Politechniki Białostockiej (Polska),

Chór Państwowego Uniwersytetu Lingwistycznego w Mińsku (Białoruś), Chór Konserwatorium w St. Petersburgu (Rosja), Chór Filharmonii w Charkowie (Ukraina) Chórami dyryguje: Andrij Sirotienko

PRZESŁUCHANIA KONKURSOWE

21.05.2009 (czwartek) godz. 17.00

- 1. Chór Staroobrzędowców "Rusalia" Kolkia (Estonia)
 - 2. Chór Mieszany Visaginas (Litwa)
- 3. Chór Mieszany "Bogorodiczen" Bugulma (Rosja)
- 4. Chór Kościoła Chrześcijan Baptystów Białystok (Polska)
- 5. Chór "Cantata" Elbląskiej Uczelni Humanis*tyczno-Ekonomicznej* — Elbląg (Polska)
- 6. Chór Wyższej Szkoły Administracji Publicznej — Białystok (Polska)
 - 7. Chór "Cantus Juventae" Państwowego *Uniwersytetu Lingwistycznego* — Mińsk

(Białoruś)

22.05.2009 (piątek) godz. 15.00

- 1. Chór "Melodia" Szkoły Muzycznej im.
 - *Hofmana* Kaliningrad (Rosja)
- 2. Wzorcowy Chór Chłopięcy Szkoły Artystycznej — Swietłogorsk (Białoruś)
- 3. Chór "Wohnyk" Pałacu Dzieci i Młodzieży
- Kijów (Ukraina)
- 4. Chór Mieszany Berlin (Niemcy) 5. Kameralny Chór "Renesans" — Jużnoukra-
- ińsk (Ukraina)
- 6. Chór "Lira" Państwowego Uniwersytetu
- *Mołdawii* Kiszyniow (Mołdawia) 7. Chór Mieszany "Educatus" Uniwersytetu Pedagogicznego — Kraków (Polska)

23.05.2009 (sobota) godz. 15.00

- 1. Chór "Primavera" Gura Humorului
- (Rumunia) 2 Chór Mieszam — Vranov (Słowacja)
- 3. Chór Państwowego Konserwatorium
 - Rostow (Rosja)
- 4. Chór Uczelni Artystycznej "Schola Cantorum Budapestiensis" — Budapeszt (Węgry)
 - 5. Chór "Jarosławna" Uczelni Muzycznej – Kijów (Ukraina)
- 6. Chór Sankt Petersburskiego Konserwatorium
 - Sankt Petersburg (Rosja)
- 7. Państwowy Chór Kameralny "Polifonia" Szaulaj (Litwa)
- 8. Państwowy Chór Kameralny Wojsk Lądowych *Ukrainy* — Czernihow (Ukraina)
- 9. Państwowa Akademicka Kapełła Chóralna Rosji im. A. Jurłowa — Moskwa (Rosja)

ZAKOŃCZENIE FESTIWALU

24.05.2009 (niedziela)

godz. 14.30 — Ogłoszenie werdyktu Jury i wręczenie nagród godz. 16.00 — Koncert Galowy

рыгажосць вышыўкі і карунак

На адкрыццё выстаўкі ручной вышыўкі, карунак і вязання, якое адбылося 30 красавіка 2009 года ў Музеі і асяродку беларускай культуры ў Гайнаўцы, прыйшло многа гайнавян. Прыехалі таксама зацікаўленыя вынікамі конкурсу некаторыя жыхары Барысаўкі, Дубін, Кляшчэляў, Ляўкова, Нараўкі, Нарвы, Плянты, Старога Беразова і Чаромхі. Віталі прысутных Анна Тарасюк — інструктар пластыкі Гайнаўскага дома культуры і Юрый Сірак намеснік старосты Гайнаўскага павета. Старшыня конкурснай камісіі Ева Мароз-Кэчынская паінфармавала аб непрафесійных творцах Гайнаўшчыны і іх ручных гафтах.

Да конкурсу прыступіла 39 асоб,

якія прынеслі больш за 200 гафтаваных абрусоў, ручнікоў, пакрывалаў, карцін і набораў сурвэтак. На выставе вылучаюцца пакрывалы з цікавымі кампазіцыямі, карціны з краявідамі, з выявамі коней, кветак ды нацюрморт, гафты з біблейскімі матывамі "Тайная вячэра" і "Багародзі-

У катэгорыі традыцыйных узораў першую раўнапраўную ўзнагароду атрымалі майстрыхі Ніна Асташэўская з Гайнаўкі і Крыстына Русачык з Нарвы, другую — Вера Чык-

ца". На многіх тканінах можна было заўважыць старадаўнія матывы, прысутныя ў гафтах нашых бабуль. А якія прыгожыя, вытанчаныя былі карункі! Такія тоненькія і лёгкія, быццам яны не з нітак, а з імглы!

Велікодныя Сустрэчы з Беларуссю

Генеральнае консульства Рэспублікі Беларусь у Беластоку і Праваслаўны цэнтр культуры ў Беластоку запрашаюць 15 мая а 18 гадзіне ў Цэнтр праваслаўнай культуры ў Беластоку (вул. Сятога Мікалая, 5) на Велікодныя Сустрэчы з Беларуссю. У праграме ўрачыстасцей: прэзентацыя кнігі "Святое Пісанне для дзяцей", спатканні з членамі Праваслаўнага Брацтва Беларускага экзархата, канцэрт хору "Благавест" з Мінска, выстава-продаж кніг выдавецтваў Беларускага экзархата і "Братчыка", выстава ікон Іканаграфічнай школы ў Бельску-Падляшскім.

він з Кляшчэляў ды трэцюю ўзнагароду — Марыя Самсановіч з Гайнаўкі. Вылучэнні атрымалі Галіна Бірыцкая з Плянты, Марыя Дзянісюк-Данілюк з Нараўкі, Надзея Гіншт, Вольга Грыц і Яўгенія Плева з Гайнаўкі ды Марыя Мацкевіч са Старога Беразова.

У катэгорыі сучасных узораў першую ўзнагароду атрымала Галена Скепка з Дубін, другую — Вольга Давідзюк з Гайнаўкі, а трэцюю — Данута Раманюк з Чаромхі. У гэтай жа самай катэгорыі журы прызначыла таксама дадатковыя ўзнагароды Ангеліне Данілюк, Ірэне Кавальскай і Валянціне Зялінка з Гайнаўкі ды вылучэнні Людміле Якімюк і Дароце Майсевіч з Гайнаўкі.

Варта дадаць, што ў конкурсах на найлепшыя гафты і карункі Гаўнаўскага павета найчасцей прымаюць удзел м.інш. Вольга Базылюк, Яніна Плева, Валянціна Зялінка, Вольга Грыц, Міхал Клімук, Іаланта Галімская, Аліна Віткоўская ды Надзея Гіншт. Яны амаль кожны год прыносяць на конкурс цікавыя мастацкія творы, выкананыя крыжыкавым гафтам, ды адмысловыя карункі.

Ян ЦЕЛУШЭЦКІ

— Мы рашыліся сабраць сваю спадчыну і захаваць яе ад забыцця, бо часта здараецца, што маладыя людзі пасля смерці продкаў прыязджаюць з гарадоў на вёскі і паляць або выкідаюць на сметнік старыя прадметы, каб ачысціць хаты і абсталяваць іх на свой лад, для летняга адпачынку. Нават самі старэйшыя жыхары нашых сёл прадаюць даўнія прылады працы за невялікія грошы лю-

дзям, якія купляюць іх для сваіх калекцый або для перапродажу, — заявіў айцец Рыгор Сасна, калі я наведаў яго яшчэ да афіцыйнага адкрыцця музея. Менавіта тады расказаў ён мне пра прыхільнае стаўленне да ягонай ініцыятывы заблудаўскіх гмінных улад, якія ў час мерапрыемства хваліў мітрапаліт Сава.

— Я яшчэ ў 2008 годзе выступіў да радных і бурмістра з прапановай арганізаваць музей у школьным будынку. Раней школу ўдалося выратаваць ад закрыцця, бо ўсе дзеткі сталі вучыцца беларускай мове. Ад гэтага былі дадатковыя грошы на школу нацыянальнай меншасці і гмінным уладам было выгадна ўтрымліваць яе. Пазней было ўжо вельмі мала дзетак

Mysoğ adıra uzu kimpazı azim Casa i ağıyay Pu

Музей адкрылі мітрапаліт Сава і айцец Рыгор Сасна (ззаду дошка з названнем музея "Бацькаўшчына")

і яе закрыццё было непазбежнае. Я перад гміннымі ўладамі даказваў, што раней на гэтым месцы была праваслаўная прыхадская школа і запрапанаваў перадаць пустуючы будынак у карыстанне нашаму прыходу. Цешыць, што наша прапанова была прынята раднымі аднагалосна і хаця будынак перададзены ў карыстанне парафіі, то надалей з'яў-

ляецца гміннай уласнасцю. За гмінныя грошы была мадэрнізавана электраправодка і будзе рамантавацца будынак, калі будзе такая патрэба, — удакладніў айцец Рыгор Сасна. — Мы

выступілі ўжо ў Маршалкоўскую ўправу з праектам на атрыманне сродкаў для кансервацыі экспанатаў. Прадбачваем таксама выступаць з іншымі праектамі, датычнымі пашырэння нашай дзейнасці.

Калі ўдзельнікі мерапрыемства ўвайшлі ў музейны будынак, убачылі мноства экспанатаў. На прасторным калідоры экспануюцца прылады працы, якімі карысталіся земляробы

таксама вялікія сані ці бораны, якія ў іншых музеях прэзентуюцца ўжо па-за будынкамі.

У асобным кабінеце стаяць кросны з асновай і вытканым кавалкам тканіны. Будуць у ім праводзіцца ткацкія майстар-класы. Побач кроснаў экспануюцца іншыя ткацкія прылады. На выстаўцы можна ўбачыць палатняныя вырабы — кашулі, дзявочыя блузкі, спадніцы і цяплейшую вопратку. Я звярнуў увагу на цёплае паліто, якім у мінулым карысталіся толькі багацейшыя гаспадары, бо яго выкананне было даволі складаным. Бяднейшыя сяляне проста шылі намнога таннейшыя

кажухі.

На экспазіцыі кухонных прылад не здагадаўся я прызначэння каровінага рога, у якім, паводле айца Рыгора, перахоўваліся перац, соль або іншыя прыправы. Больш вядомымі былі мне кавальскія вырабы, размешчаныя на сцяне калідора.

— Паглядзіце на вышываныя ўручную ручнікі, — захаплялася паасобнымі экспанатамі матушка Антаніна Троц-Сасна. Відаць было, што яна жыве музеем і аддала яму частку сваёй душы. У вялікім пакоі по-

бач традыцыйнага абсталявання, з ложкам і старадаўнімі вышыванымі падушкамі, можна ўбачыць больш сучасныя вырабы, напрыклад, даўнія радыёпрыёмнікі.

На экспазіцыях можна ўбачыць многа даўніх палатняных вырабаў

пры апрацоўцы зямлі, падрыхтоўцы

корму жывёле і харчоў. Асаблівую

ўвагу прыцягвалі жорны і рэдкія

драўляныя пасудзіны для захоўван-

ня збожжа або мукі. Знаходзяцца там

Казкі беларускія
Прыказні, конкурсы, одзніры, загадзі, налыжня прынеўні, вершыні і шнат іншага для беларускіх дзезак

[срэзь

Сучасная рэчаіснасць такая, што добрую кніжку з мноствам казак, прымавак ці расповедаў для дзетак не так ужо і лёгка знайсці. Іхняе з'яўленне ў кнігарнях рэч сама па сабе не зусім звычайная. Дарэчы, да інтэрнэта гэта тычыцца ў роўнай ступені, таму аб "казачным" сайце, што з'явіўся ў сеціве зусім нядаўна, варта распавесці.

Сайт "Казкі беларускія" месціцца па адрасе http://kazki.by. Шчыра кажучы, нават дзіўна, што такі просты адрас дагэтуль не быў заняты. Што ж тычыцца сайта, то выглядае ён не толькі прывабліва, але і неардынарна. І гэта нягледзячы на тое, што будова сайта абсалютна традыцыйная. Справа ў тым, што аздоблены ён такой колькасцю малюнкаў і карцінак, што напачатку не ведаеш на што спярша глядзець — чытаць тэксты ці знаёміцца з рознымі выяўленнямі.

Першая старонка сайта настолькі стракатая, што погляд не можа засяродзіцца на чымсьці адным. Таму значна лепей перавесці свой погляд уверх выяўлення і засяродзіць яго на выйсці, што вядзе да рубрыкі "Аб праекце".

«Гэты праект трохі "альтэрнатыўны", калі глядзець на беларускія дзіцячыя кніжкі, бо ён адрозніваецца ад іх у першую чаргу кароткім "інтэрнэт-фарматам" казак, добрай падабранай ілюстрацыяй да кожнага артыкула, — прадстаўляюць гэты сайт ягоныя аўтары і ідэйныя натхняльнікі. — Мы хацелі, каб у маладых бацькоў была магчымасць, напрыклад, узяць наўтбук замест кніжкі і прачытаць вячэрнюю казку дзіцяці прама з экрана, паглядзець малюначкі разам, мультфільм ці дыяфільм, паслухаць калыханку і г.д.».

Цікава, што распрацоўшчыкі сайта ўзялі за правіла абнаўляць яго штодня. "Галоўны прынцып праекта— 1 казка

ў 1 дзень!" — распавядаюць апантаныя "казачнымі" справамі бацькі. Ці ўдаецца ім прытрымлівацца гэтага прынцыпу можна спраўдзіць, паглядзеўшы на даты, пад якімі пазначаны апошнія казкі.

Што ж тычыцца рубрык сайта, то іх колькасць зусім немалая. Казкі падзяляюцца на аўтарскія і народныя. Ёсць тут таксама старонкі з вершыкамі, песнямі, калыханкамі і прыпеўкамі.

Цікавай варта назваць рубрыку "Кнігі цалкам". Пакуль у ёй утрымліваецца толькі адна кніжка — "Чытанка для дзіцячага садка", якую можна спампаваць сабе на камп'ютар і потым прачытаць у фармаце рdf. Дарэчы, наўрад ці аўтары данай кніжкі будуць супраць таго, каб яе раздрукавалі і чыталі ўголас малым дзецям.

Шчыра кажучы, поўны змест сайта арыентаваны не толькі на дзяцей. Сведчаннем таму з'яўляецца рубрыка "Анекдоты". Тое, аб чым там ходзіць, наўрад ці будзе цікава малым. Але дарослыя займеюць нядрэнны спосаб палепшыць уласны настрой неблагімі забаўнымі расказамі.

У раздзеле "Фальклор" цікаўны карыстальнік сеціва зможа пазнаёміцца з адмыслова сабранымі дражнілкамі, загадкамі, забаўкамі, прыказкамі, прымаўкамі і хуткамоўкамі.

Не забыліся аўтары сайта і на відэады аўдыёафармленне сваёй "казачнай" бачыны. Каб паглядзець і паслухаць песні і кліпы, варта зайсці да раздзела "Медыя".

Нечаканай і таму адметнай асаблівасцю сайта "Казкі" з'яўляецца яшчэ і рубрыка "Навіны". У адрозненне ад іншых сайтаў, яна месціцца зусім не напачатку спісу выйсцяў да рубрык, а ўнізе ў раздзеле "Дзіцячыя садкі".

Уладзімір ЛАПЦЭВІЧ

本 た CПOPT や た

Наўздагон красавіку

Безумоўна галоўнай падзеяй красавіка стаў старт чэмпіянату свету па хакеі ў Швейцарыі. Адзначым і фініш нацыянальнага чэмпіянату — камандай мінулага месяца можна назваць сталічнае "Юнацтва", якое, прайграючы фінальную серыю "Гомелю" 1:3, выйграла запар тройчы і стала чэмпіёнам. А юніёрская дружына Беларусі па хакеі пад кіраваннем Сяргея Пушкова выйшла ў сусветную эліту.

Далей па традыцыі вызначаем індывідуальна лепшых у мінулым месяцы. Выбар на гэты раз быў абцяжараны мноствам турніраў і заваёваў.

- 1. Андрэй Казусёнак (дзюдо) на першынстве Еўропы, якое прайшло ў Тбілісі, здабыў чэмпіёнскія лаўры яму не было роўных у вагавай катэгорыі да 90 кілаграмаў.
- 2. Мікалай Чарняк (цяжкая атлетыка) стаў чэмпіёнам кантынента ў вагавай катэгорыі да 77 кг. Да гэтага ў кар'еры маладога атлета былі два прызавыя месцы на сусветных юніёрскіх спаборах. На гэты раз 22-гадовы прадстаўнік Бабруйска падняў 344 кгу суме двухбор'я.
- 3. Мікалай Новікаў (цяжкая атлетыка) на чэмпіянаце Старога свету з вынікам 367 кг па суме двух практыкаванняў адзначыўся важкай бронзай у катэгорыі да 85 кг.
- 4. Максім Мірны (тэніс) на турніры ў Маямі разам з ізраільцянінам Эндзі Рамам выйграў парны разрад. На рахунку ветэрана айчыннага тэніса ўжо 36 (!) аналагічных вікторый.
- 5. Аляксандр Кучынскі (веласпорт) заняў другое месца на прэстыжнай аднадзёнцы па дарогах Бельгіі "Гент-Вевелгем". Працягласць дыстанцыі складала 203 кіламетры. Поспех Аляксандра гэта найлепшы вынік сярод айчынных гоншчыкаў за ўсю гісторыю выступаў на аднадзёнках "Про-туру".
- 6. Юрый Даўгаполаў (кулявая стральба) вызначыўся трэцім месцам у стральбе з пнеўматычнага пісталета на адлегласці 10

метраў. Спаборніцтвы этапу Кубка свету праходзілі ў сталіцы Кітая.

- 1. Настасся Новікава (цяжкая атлетыка) стала чэмпіёнкай Еўропы ў катэгорыі да 58 кг.
- 2. Вікторыя Азаранка (тэніс) у фінале буйнага турніру ў Маямі адолела першую ракетку свету Серэну Уільямс і ўпершыню ў кар'еры стала пераможцай спаборніцтваў першай катэгорыі.
- 3. Алена Філіпава (барацьба) у Вільні на чэмпіянаце кантынента выйграла сярэбраны медаль у катэгорыі да 55 кг.
- 4. Марына Крэс (баскетбол). Цэнтравая зборнай Беларусі ў складзе турэцкага "Галатасараю" стала ўладальніцай Еўракубка. Прайграўшы дома 12 ачкоў італьянскаму "Таранта", каманда Крэс мусіла браць дома рэванш. Зыход фіналу вырашаўся ў авертайме, дзе клуб беларускі ўзяў верх. На рахунку ўдала згуляўшай Марыны 12 ачкоў і 8 падбораў.
- 5. Вікторыя Чайка (кулявая стральба) на этапе ў Пекіне выйграла бронзавы медаль у практыкаванні з малакалібернага пісталета на дыстанцыі 25 м.
- 6. Меліта Станюта і Любоў Чаркашына (мастацкая гімнастыка) вельмі ўдала выступілі на чарговых этапах Кубка свету, якія прайшлі ў партугальскім Партымау і славенскім Марыборы. На апошнім Станюта паказала другую суму ў шматбор'і, а Чаркашына трэцюю. Акрамя гэтага на рахунку дзяўчат некалькі ўзнагарод у асобных відах.

На чэмпіянаце свету па хакеі зборная Беларусі ў папярэднім раўндзе саступіла Канадзе — 1:6, выйграла па булітах у Славаччыны — 2:1, у Вугоршчыны — 3:1, у кваліфікацыйным этапе адолела ў авертайме Нарвегію — 3:2, па булітах Фінляндыю — 2:1 і саступіла дружыне Чэхіі — 0:3. У выніку ў чвэрцьфінале нашы будуць гуляць з Расеяй. Падрабязны аналіз чэмпіянату — у наступным нумары.

Уладзімір ХІЛЬМАНОВІЧ

Напярэдадні юбілею

ламент і пяцігадовы юбілей далучэння Польшчы да ЕС. Шмат увагі на гэтую тэму адводзяць СМІ. Не ведаю як паставяцца суайчыннікі да еўрасаюзных выбараў, але па-мойму, на сённяшні час не маем вартых даверу кандыдатаў. Пацешыла мне адно вестка, што Владзімеж Цімашэвіч перайшоў у другі тур выбараў генеральнага сакратара Рады Еўропы. Па-мойму, гэта адзіны палітык, якому можна яшчэ давяраць. У Чаромхаўскай гміне не спадзя-

Набліжаюцца выбары ў Еўрапар- юся актыўнага ўдзелу насельніцтва ў чэрвеньскіх выбарах. Кузаўцы, напрыклад, скептычна ставяцца да Еўрасаюза. Нямногія вяскоўцы карыстаюцца непасрэднымі даплатамі і гавораць, што ЕС больш ад нас забірае, чым нам дае. Для прыкладу возьмем жывёлагадоўлю. Якой будзе рэнтабельнасць гаспадаркі, калі напалову панізілася цана малака? Плацілі каля 1 зл. за літр, а зараз толькі 67 грошаў. З сельскагаспадарчымі пладамі справа падобная. Мабыць, цэны на рынку ўстанаўліваюцца пад дыктоўку Бруселя. Ці не так? Дык за што маюць сяляне хваліць ЕС? А кузаўскія пенсіянеры-чыгуначнікі? Няўжо за гэтых некалькі пар цягнікоў, якія маюць адмяніць у летнім сезоне? У тэлебачанні гляджу як палітыкі маняць выбаршчыкаў, што быццам бы выбаршчыкі зменяць Еўропу. Брахня! Кожнаму простаму смяротнаму вядома, што наш голас лічыцца толькі ў самім выбарчым акце, а не пры вырашанні праблем. А наконт еўрапейскай салідарнасці ў мяне адмоўная ацэнка.

На маю думку адно непасрэдныя выбары, як самаўрадавыя, так і парламенцкія маюць аснову для існавання. Я хачу галасаваць на вядомага мне чалавека, а не на падстаўленую партыяй марыянетку. І калі мясцовыя самаўрады не змогуць правесці абгрунтаванай рэкамендацыі і паказаць станоўчай ацэнкі ЕС за мінулую пяцігодку, тады наш удзел у набліжаючыхся выбарах можа аказацца мізэрным.

Уладзімір СІДАРУК

На рынку ў Гайнаўцы

На рынку па вуліцы 3 Мая ў Гайнаўцы адбыліся вялікія змены. Уладальніца рынку пачаткова выдзеліла месца для прадаўцоў, якія гандлююць з рук. Была нават шыльдачка з надпісам: "Месца для прыхаднога гандлю". Гэтым месцам карысталася толькі частка прадаўцоў без ніякіх аплат. Аднак большая частка прадаўцоў аддавала перавагу месцу перад брамай рынку, дзе гандляваць было забаронена. Аднойчы шыльда прапала і ўладальніца забараніла ў серады стаяць у вызначаным месцы ды зрабіла яго даступным усім гандлярам за аплатай. Стварыўся вялікі балаган. Часта прыязджала паліцыя, якая не дазваляла гандляваць перад брамай. Аднак дзеянні паліцыі не давалі выніку. Калі з'яўляліся паліцыянты, прадаўцы сыходзілі з забароненага месца і ўцякалі за браму, ствараючы вялікую цісканіну на рынку. Перад Вялікаднем сітуацыя адмянілася. Перапалоханыя прадаўцы атрымалі свабоду. Пэўна бурмістру памякчэла сэрца, бо адмяніў ён сваё рашэнне аб забароне гандлю перад брамай. Усе бакі былі задаволены. Паліцыя занялася больш сур'ёзнымі справамі, чым палоханне прадаўцоў штрафамі.

Цяпер прадаўцоў на рынку стала больш. Найбольшы рух наглядаецца тут па серадах і тады на рынку бывае цесна. Таму прадаўцы прапануюць выдзеліць дадатковае месца перад рынкам за аплатай. Ва ўмовах крызісу трэба клапаціцца, каб лік прадаўцоў не падаў, бо бедным жыхарам горада і навакольных вёсак неабходны танны тавар. А прадаўцы разлічваюць, што ўмовы працы рынку далей будуць развівацца ў лепшым напрамку.

Андрэй Ялоза

Сумная гісторыя

Перад Вялікаднем наведаў я Арэшкава. Ад апошняга майго візіту ў гэтую вёску мінула больш пяці гадоў. Многае з таго часу тут змянілася. Але самым жахлівым было пабачанае на чыгуначным прыпынку. Калі праязджалі мы з дачкою на аўтамабілі праз чыгуначны пераезд з боку Пасечнікаў, не прыкмеціў я чамусьці пачакальні. Быццам пад зямлю правалілася. Праўда, у 2001 годзе пісаў я пра знішчэнне будынка (разбітыя вокны, выламаныя дзверы, абарваныя электраправады), але не чуў, каб чыгунка пазбылася маёмасці. Справу высветлілі знаёмыя чыгуначнікі. Пачакальня з білетнай касай пацярпелі ад пажару. Невядома толькі чыіх гэта рук работа.

Асноўная справа ў тым, як чыноў-

нікі ставяцца да дзяржаўнай і грамадскай маёмасці. Будынак збудавалі пры цары, калі пракладалі пуць на Гайнаўку і Ваўкавыск. Жылі тут шматлікія чыгуначнікі: касір Лубікоўскі, Яцкевіч; прадавала тут білеты апошняя касірша Галіна Джэга з Семяноўкі. Арэшкаўцы мелі дзе схавацца ў дождж ці мяцеліцу. Зараз аб арэшкаўскім прыпынку адно ўспамін застаўся. Цяпер большасць жыхароў карыстаецца аўтамабільным транспартам, таму, мабыць, і не прыкмячаюць яны праблемы. А я, як былы чыгуначнік, бачу гэта. Праўду кажа народная мудрасць: "Няма цара, няма парадку". Як дзяржаўная чыгунка трымалася ў кучы, дык і за маёмасцю хтосьці наглядаў, а як далі вольную руку ўсялякім суполкам,

Напішыце мне землякі-беларусы

Вітаю вас, паважаныя землякі-беларусы!!!

Піша вам беларус з Францыі.

Вось вырашыў пазнаёміцца, бо гэта нармальна, калі землякі маюць сувязь і кантактуюць між сабою. Адкажу любому, хто напіша мне. Напішыце як вам жывецца, працуецца, адкуль прыехалі.

Я ў сваю чаргу пра сябе трошкі: мы з жонкаю са Смаргоні, палітычныя эмігранты, тут з 2001 года, жывём у прыгарадзе Ліёна, працуем, я маю свой дадатковы бізнес, ужо два месяцы як мы — грамадзяне Францыі.

Больш падрабязна ўжо пасля вашага адказу.

Магу быць карысным для тых, каму жывецца і за мяжой цяжкавата ў фінансавым плане (дапамагу стаць моцным у жыцці).

Супрацоўнічаю з беларусамі па ўсім свеце.

Поспехаў Вам! Віктар

Пішыце мне: belvit@dbmail.com ці tvibelf@mail.ru

тады і разграбілі каштоўнейшую маёмасць, а апошняе пакінулі на волю лёсу. Чыгуначнікам і пенсіянерам прызначылі адно па некалькі акцый на суцящэнне. Суполкі абанкручваюцца, адмяняецца курсіраванне цягнікоў на "нерэнтабельных" лініях ды няма на чым падарожнічаць. Спадзяваліся на еўрасаюзныя сродкі, але атрымалася як у народнай пагаворцы: "Спадзяваўся дзед на мед, то лёг спаць не еўшы". Сумнае, але праўдзівае.

(yc)

Мікола КРАЎЧУК Разам

Не думай так ты, мая кахана, Што я ад вечара ад рання Другую паню забаўляю. Я таго звычаю не маю! Я палюбіў адну цябе, А палюбіла ты мяне. І каб да старасці нам жыць, Мусім сябе далей любіць. I ў нас трапляюцца няснаскі, Але ўсё гэта з Божай ласкі. I агрызнуся, як сабака. А ты ўсё церпіш, небарака. Мусім цярпець, бо ж што рабіць. Разам да старасці дажыць. Хоць часта ты мяне чапаеш, Прычыны ж ты на гэта маеш. Як вып'ю часам з чубам чарку, Зараз у хаце будзе сварка: Нажэрся Коля як сабака! А жонка церпіць, небарака. I так скажыце, дарагія: Ці ёсць у нас жанкі другія? Шукаць няма што, бо дарма. Лепшых не знойдзеш, бо няма!

Адгаданка

1. удача, агульнае прызнанне, 2. Готфрыд Вільгельм, нямецкі філосаф і матэматык (1646-1716), 3. лякарства спрасаванае ў форме шарыка, 4. частка рухавіка карабля або самалёта ў выглядзе лопасцей замацаваных на вале, 5. стан крайняга ўпадку духу, адчай, 6. ялавая карова, 7. травяністая расліна сямейства бабовых, якая высяваецца для ўгнаення глебы або на корм жывёле, 8. зямля ў процілегласць воднай прасторы, 9. імя Сычэўскага, старшыні БГКТ, 10. невялікая вадаплаўная птушка пад-

сямейства качак, чырок (Anas querquedula), 11. літаратурнае прозвішча Івана Міхайлавіча Фёдарава, беларускага пісьменніка (1883-1971), 12. горы ў Францыі і Швейцарыі, 13. гарбата, 14. рагавы стрыжань з пушыстымі адросткамі, які вырастае на скуры птушак, 15. нявеста, маладзіца.

Адгаданыя словы запісаць у вызначаныя дарожкі, пачынаючы ад поля з лічбай. У светлых палях атрымаецца рашэнне — сенегальская прыказка.

2 3 5 6 8 9 10 11 12 13 14 15

Сярод чытачоў, якія на працягу месяца дашлюць у рэдакцыю правільныя рашэнні, будуць разыграны кніжныя ўзнагароды.

Адказ на адгаданку з 14 нумара Баец, вар, вырай, голас, запеў, лыч, Поці, цацка, цік, Ціса.

Рашэнне: Чалавек раскрываецца ў злосці, багацці і папойцы.

Кніжныя ўзнагароды высылаем Яну Міхалюку з Чыжоў і Лукашу Пацэвічу з Беластока.

Hiba

PL ISSN 0546-1960

NR INDEKSU 366714 Выдавец: Праграмная рада тыднёвіка "Ніва".

Старшыня: Яўген Вапа. **Адрас рэдакцыі:** 15-959 Białystok 2, ul. Zamenhofa 27, skr. poczt. 84. Тэл./факс: (+48 85) 743 50 22.

Internet: http://niva.iig.pl/ E-mail: redakcja@niva.iig.pl

Zrealizowano dzięki dotacji Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji.

Галоўны рэдактар: Яўген Вапа. Намеснік гал. рэдактара: Віталь Луба Тэхнічны рэдактар: Адам Паўлоўскі. Рэдактар "Зоркі":

Ганна Кандрацюк-Свярубская.

Публіцысты: Міхась Андрасюк, Мікола Ваўранюк, Аляксандр Вярбіцкі, Ганна Кандрацюк-Свярубская, Ілона Карпюк, Міраслава Лукша, Аляксей Мароз, Мацей Халадоўскі, Віктар Сазонаў, Уладзімір Хільмановіч, Міхась Сцепанюк

Канцылярыя: Галіна Рамашка.

Друкарня: "Orthdruk", Białystok. Tekstów nie zamówionych redakcja nie zwraca. Zastrzega sobie również prawo skracania i opracowania redakcyjnego tekstów nie zamówionych. Za treść ogłoszeń redakcja nie ponosi odpowie-

(ш)

Prenumerata krajowa

Termin przyjmowania wpłat do 5-go dnia każdego miesiaca poprzedzajacego okres rozpoczecia prenumeraty. Wpłaty przyjmują urzędy pocztowe na terenie województwa podlaskiego oraz oddziały "RUCH" i "KOLPORTER" na terenie całego kraju. Cena prenumeraty kwartalnej — 26 $\,$ zł., półrocznej — 52 zł., rocznej — 104 zł.

Prenumerata z wysyłką za granicę

Wpłaty przyjmuje "RUCH" S.A. Oddział Krajowej Dystrybucji Prasy, ul. Jana Kazimierza 31/33, 01-248 Warszawa; telefony: +48(0)22 53-28-823 prenumerata płatna w walucie obcej, 0-2253-28-816, 53-28-819; — prenumerata platna w PLN; nr faxu: 0-2253-28-734

Prenumerata w redakcji

Planowana ilość numerów "Niwy" w 2009 roku — 52.

Poczta zwykła: Cena 1 egz. wraz z wysyłka w kraju wynosi 3,7 zł. Cena 1 egz. wraz z wysyłką za granicę — kraje europejskie — 5,00 zł. — kraje pozaeuropejskie — 5,20 zł.

Poczta lotnicza: Cena 1 egz. wraz z wysyłka – kraje europejskie – 6,00 zł, -Ameryka Północna, Afryka — 6,70 zł., — Ameryka Południowa — 7,80 zł., — Australia i Oceania 10,00 zł.

Wpłaty przyjmuje: Rada Programowa Tygodnika "Niwa", BANK PEKAO S.A. O/Białystok

38 1240 5211 1111 0000 4929 0945

Nakład: 1500 egz.

Тэкст і фота Аляксандра ВЯРБІЦКАГА

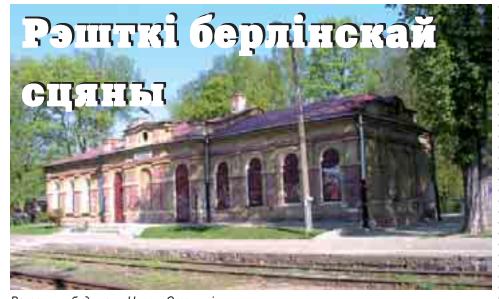
Маскву трывожаць намаганні Еўрасаюза, скіраваныя ў напрамку ўшчыльнення адносін з былымі савецкімі рэспублікамі ў рамках Усходняга партнёрства, — заявіў крамлёўскі міністр замежных спраў Сяргей Лаўроў. А трывожаць тыя намаганні Маскву таму, што іх мэтай з'яўляецца прыбліжэнне былым крамлёўскім рабам сучасных цывілізацыйных праграм (м.інш. трансгранічнае супрацоўніцтва, міжчалавечыя кантакты, супрацоўніцтва няўрадавых арганізацый, адукацыйныя праграмы, законнасць, дэмакратыя), якія б іх з таго рабства вызвалілі. Здаўна крамлёўскія ўладары разносяць па свеце прынятыя за свае ардынскія нормы, пачынаючы з — абвешчанага Масквой святым — Аляксандра Неўскага і на Сталіне не канчаючы. Вось гэты апошні, яшчэ пры памяці жывучага пакалення, праводзіў і ў нас гэтую наступальную місію — прапагандай і мілітарнай сілай, замацоўваючы сваё панаванне ўсялякімі агароджамі, не толькі цэнзурнымі, але і новымі гарнізонамі на новых рубяжах. І ўзводзячы сцены з калючага дроту або бетоннага муру, як гэта было ў Берліне.

Вось адным з такіх мерапрыемстваў была пабудова вайсковага гарнізона ў Нурцы, якая пачалася неўзабаве пасля ажыццяўлення пакта Рыбентропа-Молатава, аднак поўнае завяршэнне гэтага мілітарнага аб'екта здзейснілася ў гарачы разгар халоднай вайны ў Карэі. У Нурцы, пры савецкай граніцы, не былі дыслацыраваны ўдарныя ваенныя часці, тут была збудавана сістэма захоўвання боепрыпасаў. Аднак гонка ўзбраенняў і спадарожнічаючы ёй працэс удасканалення ваеннай тэхнікі прывялі да такіх тэхнічных вынаходстваў, якія памянялі не толькі тактыку, але і ваенную стратэгію. Наступіла і палітычная разрадка, а за ёй і стратэгічная пераарыентацыя і ўсе гэтыя новыя фактары звялі існаванне складоў традыцыйных боепрыпасаў да непатрэбнасці; гарнізон у Нурцы быў распушчаны. Мяне зацікавіла паглядзець, што асталося на яго месцы...

Усёй тэрыторыі, якую займалі вайсковыя склады, я не абыходзіў, бо ж яе можа быць прыблізна пад тысячу гектараў, таму не ўсе аб'екты ўдалося мне пабачыць. Трэба тут адразу паясніць, што размешчаны яны сярод шчырага лесу, няма між паасобнымі збудаваннямі візуальнага кантакту, таму ўдалося мне пабачыць толькі тое, што трапілася ўздоўж абранага мною маршрута. Дадам, што ў вайсковы гарадок я нават не заглядаў.

Усіх захоўных збудаванняў, якія размешчаны ў лесе паміж Нурцом-Станцыяй, Сакуллем, Барысаўшчынай і Сычамі, было ўзведзена каля пяцідзесяці. Да іх былі пракладзены восем нітак чыгуначных пуцей. Пішу пра былое, бо цяпер там усё яшчэ адбываюцца змены. Праўда, ні пуцей, ні рэеек там ужо няма, нават насыпы дзе-нідзе раскінуты бульдозерамі. Таксама складскія будынкі паступова зносяцца, пакідаючы па сабе адвалы друзу.

Ад нурэцкага касцёла ў напрамку колішніх складоў вядзе калдобістая дарога з грунтовым насцілам. Уязная брама без варот, толькі пустая дзяжурка побач. Крыху далей табліца з інфармацыяй, што гэта прыватная тэрыторыя, на якую ўваход забаронены. Яшчэ далей вялікае пажарнае дэпо з вышкай, насупраць яго аднапавярховы будынак, магчыма нейкая майстэрня. Гэта пустуючыя будынкі з іх

Вакзальны будынак у Нурцы-Станцыі характэрнымі атрыбутамі — павыбі-

ванымі шыбамі ў вокнах. Недалёка за імі зарастаючая хмызам тэрыторыя заправачнай станцыі. А далей яшчэ два невялікія збудаванні.

На дадаткова абгароджаную тэрыторыю, дзе знаходзяцца складскія будынкі, "запрашаюць" два ўезды ў выглядзе вывернутых мураваных слупоў. Побач невялікі будынак, магчыма былая вартоўня. Неўзабаве паказваецца дарожка, за якой беласценны будынак; заглядаю туды. Будынак накрыты шкляным дахам, уваход закрыты, не ўмею здагадацца, якую ён адыгрываў ролю. Кругом яго магутныя громаадводы. Зараз за ім прызма друзу па раскіданым іншым збудаванні. Ёсць і адкрыты ўезд пад зямлю, аднак столь над ім так прагніла, што не асмельваюся даследаваць падземных тайнаў.

свежанькі супрацьаўтамабільны роў упоперак брукаванкі. Каб не ўехала нейкая браніраваная машына?..

Было калісь нарошчванне ваеннай магутнасці нашага колішняга місійнага пакта, асталіся ад гэтага ўсяго абломкі друзу. Абломкі ад берлінскага муру снабістычны глабальны народ палічыў вартымі захоўвання рэліквіямі — мо варта было бі ў нурэцкі лес прывезці нейкіх аматараў сувеніраў, мо і наш друз яны прыхапілі б...

Яшчэ пра тамашні лес і магчымае яго наведванне. Лес на тэрыторыі былых вайсковых складоў вельмі вабны, там растуць стройныя дубы, сосны, елкі, грабы, крыху бяроз, крыху маладняку. Дзе-нідзе на былой вайсковай тэрыторыі адбываецца частковая высечка дрэў. Але зараз за выязной брамай распасціраецца прыродаахоўны

Вяртаюся на галоўную дарогу, вымашчаную брукам. Уздоўж яе складскія будынкі памерам семдзесят на пятнаццаць метраў з рампамі і замкнутымі дзверамі ды з некалькімі громаадводамі звонку. Але ў адным з іх дзверы раскрыты і можна паглядзець пусты яго інтэр'ер, накрыты адно дахавай канструкцыяй, без столі. А яшчэ далей, бліжэй да канца адведзенай пад склады боепрыпасаў тэрыторыі, паказваюцца грады чырвоных тэрыконаў з цаглянага друзу; па маёй дарозе былі тры такія друзовішчы. Не ведаю я занадта будаўнічай, а мо лепш сказаць разбуральнай, тэхнікі, але падаецца мне, што гэты друз вырабілі адмысловыя машыны. І здаецца мне, што гэтае друзаробства адбылося зусім нядаўна, яшчэ ў гэтым годзе, бо сляды па ім надта выразныя, не замазаныя зімою. Побач знесеных у друз складоў не высяцца ўжо і громаадводы. Брукаваная дарога, якая перасякае былую вайсковую тэрыторыю, выходзіць у бок Барысаўшчыны. У плоце з калючага дроту брама са стойкіх мураваных слупоў. І тут няма варот, але заміж іх прыпаяны да тых слупоў шлагбаўм, а перад ім запаведнік Сакулле, які ў сонечную веснавую пару здаецца выглядаць як рай. Там няма высечак, там ляжаць некранутыя прыгожыя бярвенні, там гаспадарыць прырода.

Мо і чалавек туды заглядаў бы, каб падсцібрыць, напрыклад, крыху якаснай драўніны. Але навокал чалавек у адступленні, палі зарастаюць хваі- • най. Сама мясцовасць Нурэц-Станцыя свой зорны час мела, як паведамляе сятыя-сямідзесятыя гады. За нурэцкі гарнізон гуляла нават футбольная каманда, якая заваёўвала Кубак Польшчы ў маштабе дагеркаўскага Беластоцкага ваяводства. Цяпер усё ў тамашнім наваколлі згортваецца. На будынку чыгуначнага вакзала ў Нурцы-Станцыі, большасць акон якога забітая бляхай, вялікая абвестка прапануе арэнду вакзальных памяшканняў. Станцыйны будынак у Сычах, пасля доўгіх гадоў пуставання, знайшоў новага ўласніка, які зараз праводзіць там абнаўленне. Цяпер, чакаючы поезда, пасажыр можа ў Сычах пасядзець на пяньках, што асталіся ад растучых калісь на ўзбярэжжы перона

10.05 - 16.05

(22.03. — 20.04.) Квітнееш, захапляеш. Да 13.05. старайся ненахабна дапамінацца павышэння. Знойдзеш братнюю душу, з кім дагаворышся без слоў. Здольнасць да працяглага і цяжкага высілку.

(21.04. — 21.05.) Крыху нервова ў нядзелю. З 14.05. будзеш кемлівы, інтэлігентны, дасціпны. Варта падагнаць кампанейскія хвасты, здаваць экзамен на вадзіцельскія правы. Не застанешся ззаду!

(22.05. — 22.06.) Твая патрэба свабоды і незалеж<mark>насці паўплывае н</mark>а тое, што захочаш застацца "сінглем". Будзеш ваяваць за паправу свайго бюджэту заўзята і паслядоўна (не завагаешся нават "выгрызці" сапернікаў!). Але ж захочацца ад-

(23.06. — 23.07.) Да 13.05. асоба зайздросная за твае поспехі захоча табе дакучыць. Адважна дзейнічай у прафесійных справах, твае поспехі не наробяць табе ворагаў. Дакажаш усім, што ты адпаведная асоба на адпаведным месцы.

(24.07.—23.08.) 3 14.05. (да 18.05) ідэі, якія табе заляцяць у галаву, будуць проста геніяльныя. Нават калі твае планы будуць мяняцца як у калейдаскопе, не разгубішся. Але ў той час не трапляй у завялікае самазахапленне. Асабліва з 15.05. (да 19.05.) прыдалося бтабе больш самакрытыцызму; зважай на ліхіх дарадчыкаў, якія могуць цябе накіраваць на благую дарогу.

(24.08. — 23.09.) Пачынаецца ідэальны час на падарожжы. Не бойся цяжкай працы; асабліва карыснай будзе праца за мяжой. Найбольшыя грошы можаш зарабіць цяпер у супрацоўніцтве. У пары наймілейшыя сюрпрызы. Будзеш мець прыхільнасць уплывовых людзей.

(24.09. — 23.10.) Маеш магчымасці піянерскіх вырашэнняў. Спрабуй заняцца зусім новымі справамі. Будзеш бравурны і рашучы, разведаеш, якія ў цябе самыя моцныя бакі. Самотныя Шалі пазнаёмяцца з кімсьці вельмі атракцыйным. Ненайлепшы час на хірургічныя працэдуры, затое можаш пахудзець.

(24.10. — 22.11.) Да 13.05. час багаты ў падзеі, якія прынясуць свежасць і адраджэнне. Адчуеш, быццам скінуў з сябе вялізны цяжар. 10.05. неспакойна, трывожна і цікава. Цікавым можа быць новае інтэрнэтнае знаёмства!

(23.11. – 22.12.) Можаш успатыкнуцца аб уласную ганарлівасць і памылковыя перакананні. Старайся быць важным для сябе, а не для іншых. У ружавейшым колеры пачнеш бачыць свет; праўда, не перакуліцца ён дагары нагамі, але хопіш вецер у ветразі.

(23.12. — 20.01.) 12-16.05. прадбачваюцца клопаты ў пачуццёвых справах, расстанні, праблемы ў бізнесе. Папсавацца могуць таксам адносіны з братамі ды сёстрамі. З 14.05. (да 18.05.) дробныя тамашні гмінны партал, у шасцідзе- праблемы на працы могуць моцна памяшаць у тваіх вялікіх планах.

(21.01. — 19.02.) Будзеш у знакамітай форме. Пакладзеш фундаменты пад будучыя поспехі, а будзеш мець вялікую падтрымку сям'і. Каханая асоба распаліць цябе да белага! Ад паловы месяца больш сіл і энергіі, справішся нават з цяжкімі вык-

(20.02. — 21.03.) Старайся пазбягаць сітуацый, у якіх хтосьці схоча праверыць твае ўмеласці. З-за благога збегу акалічнасцей можаш праваліцца на важным экзамене. З 15.05. (да 22.05.) чакаецца замяшанне, кепская кан'юнктура, заламанне планаў. Можаш адчуваць прыгнечанасць, непрыстасаванасць да сітуацый.

Агата АРЛЯНСКАЯ

